

Etableringer i Telemark 2008

En analyse av nyetableringer i Telemark og Norge i

2008

KNUT VAREIDE

TF-notat nr. 27-2009

TF-notat

Tittel:	Etableringer i Telemark 2008
TF-notat nr:	27-2009
Forfatter(e):	Knut Vareide
Dato:	9. juni 2009
Åpen	Åpen
Antall sider:	56
ISBN:	978-82-7401-301-8
ISSN:	0802-3662
Pris:	200,-
	Kan lastes ned gratis som pdf fra telemarksforskning.no

Prosjekt:	Regionale næringsanalysen 2009
Prosjektnr.:	20090150
Prosjektleder:	Knut Vareide
Oppdragsgiver(e):	Innovasjon Norge Telemark

Resymé:

I denne rapporten har vi studert variasjonene i etableringsaktiviteten i landets fylker, regioner og kommuner. Videre har vi analysert hvilke faktorer som er med å påvirke etableringsaktiviteten i regioner og kommuner. Vi har brukt tre ulike indikatorer for etableringsaktivitet. Det er etableringsfrekvens, bransjejustert etableringsfrekvens og vekst i antall foretak. Vi har satt disse tre indikatorene sammen til en etableringsindeks. Til slutt i rapporten har vi vist resultater fra en multivariat regresjonsanalyse der vi har forsøkt å finne hvilke faktorer som er viktige for å forklare variasjoner i etableringsaktiviteten mellom regioner og kommuner.

Telemarksforskning, Boks 4, 3833 Bø i Telemark. Org. nr. 948 639 238 MVA

Forord

Denne rapporten er laget på oppdrag fra Innovasjon Norge Telemark. Telemarksforskning har analysert nyetableringene i Telemark i mange år, spesielt i forbindelse med satsingen på etablererveiledningen i fylket. Et av formålene med disse analysene er å se om Telemark har oppnådd en høyere etableringsfrekvens som følge av denne satsingen. I denne forbindelsen er det etableringsfrekvensen i Telemark sammenliknet med andre fylker og regioner som er fokus for analysene. Dermed har det vært viktig å finne ut av hvilke faktorer som påvirker etableringsfrekvensen for å kunne ta hensyn til disse faktorene. I denne rapporten har vi sett på etableringsfrekvensen, bransjejustert etableringsfrekvens og vekst i antall foretak i Telemark, i regionene og kommunene. Vi har samtidig sett på hvordan variasjonene har vært på landsbasis. Metoden som vi har brukt her, vil også bli benyttet som en del av arbeidet med årets utgave av Nærings-NM.

Bø, 8.06.2009

Knut Vareide

Prosjektleder

Innhold

Sammendrag	7
1. Begreper, data og indikatorer	9
1.1 Ulike registre	9
1.2 Ulike indikatorer	10
1.2.1 Etableringsfrekvens	10
1.2.2 Bransjejustert etableringsfrekvens.....	11
1.2.3 Vekst i antall foretak.....	11
2. Tall fra enhetsregisteret	12
2.1 Antall nyregistreringer.....	13
2.2 Foretaksbestand	15
3. Etableringsfrekvens	18
3.1 Etableringsfrekvens i regionene	20
3.2 Etableringsfrekvens kommuner	21
3.3 Befolkningsvekst og etableringsfrekvens.....	22
Etableringsfrekvens i kommunene i Telemark.....	24
4. Bransjestruktur og etableringsfrekvens	27
4.1 Bransjejustert etableringsfrekvens i fylkene.....	28
4.2 Bransjejustert etableringsfrekvens i regionene.....	29
4.3 Bransjejustert etableringsfrekvens i kommunene.....	30
4.4 Bransjejusterte frekvenser i regionene i Telemark	31
4.5 Bransjejusterte frekvenser i kommunene i Telemark	32
5. Vekst i antall foretak	33
5.1 Foretaksvekst i regionene	34
5.2 Foretaksvekst i kommunene	35

5.3	Foretaksvekst i regionene i Telemark.....	36
5.4	Foretaksvekst i kommunene i Telemark	37
6.	Samlet rangering.....	38
6.1	Fylker	38
6.2	Regioner.....	39
6.3	Kommuner	41
6.4	Regioner og kommuner i BTV.....	42
6.5	Kommunene i Telemark	43
7.	Hva skaper de regionale variasjonene?	44
7.1	Bransjestruktur.....	45
7.2	Befolkningsvekst.....	46
7.3	Befolkningsstørrelse.....	46
7.4	Landsdeler.....	47
7.5	Bedriftstetthet.....	48
7.6	Arbeidsmarkedsintegrasjon	48
7.7	Bruttoflytting.....	49
8.	X-faktoren.....	50
8.1	Etableringsfrekvens i regionene	50
8.2	Vekst i regionene	52
8.3	Kommunene	54

Sammendrag

I denne rapporten har vi studert variasjonene i etableringsaktiviteten i landets fylker, regioner og kommuner. Videre har vi analysert hvilke faktorer som er med å påvirke etableringsaktiviteten i regioner og kommuner. Vi har brukt tre ulike indikatorer for etableringsaktivitet. Det er etableringsfrekvens, bransjustert etableringsfrekvens og vekst i antall foretak. Vi har satt disse tre indikatorene sammen til en etableringsindeks. Til slutt i rapporten har vi vist resultater fra en multivariat regresjonsanalyse der vi har forsøkt å finne hvilke faktorer som er viktige for å forklare variasjoner i etableringsaktiviteten mellom regioner og kommuner.

Telemark tilhører midtsjiktet blant fylkene når det gjelder etableringsfrekvens. Fylket har aldri vært lavere rangert enn som nummer 12 av 19 fylker, og aldri bedre rangert enn nummer 10. I 2008 var Telemark nummer 12 av fylkene. Når vi justerer for bransjestrukturen i fylkene, er Telemark rangert som nummer 14 av 19 fylker. Telemark har omtrent middels dødelighet blant foretakene, og er dermed også nummer 12 når det gjelder vekst i antall foretak.

Grenland og Vestmar har forholdsvis høy etableringsfrekvens i 2008, mens Vest- og Midt-Telemark har lav etableringsfrekvens. Dette bildet opprettholdes når vi korrigerer for bransjestrukturen, men da er Grenland og Vestmar bare litt bedre enn middels av norske regioner. Vestmar har forholdsvis liten nedleggelsesrate og kommer godt ut når det gjelder vekst i antall foretak.

Faktorer som påvirker etableringsfrekvensen og vekst i antall foretak på ulike måter, er bransjestruktur, befolkningsstørrelse, befolkningsvekst, arbeidsmarkedsintegrasjon, bedriftstetthet og bruttoflytting. Når vi ser på etableringsfrekvensen og vekst i antall foretak i sammenheng med alle disse faktorene, kommer det fram at Grenland, Vestmar og Vest-Telemark har forholdsvis høy etableringsfrekvens og høy vekst i antall foretak. Midt-Telemark har imidlertid svært liten etableringsaktivitet gitt forutsetningene i regionen.

1. Begreper, data og indikatorer

Når vi skal undersøke etableringsaktiviteten, brukes vanligvis nyregistreringer som indikator. Det vil si antallet nye foretak som blir registrert i løpet av perioden vi undersøker, vanligvis et kalenderår. Ikke alle nyregistreringer er det vi vanligvis regner som nyetableringer. Vi har tidligere spurt alle nyregistrerte foretak i Telemark om årsaken til nyregistreringen, og da oppga omtrent 70 prosent at nyregistreringen skyldes oppstart av ny virksomhet. De øvrige 30 prosentene oppga en annen årsak. Andre årsaker til nyregistrering er eierskifte, overgang fra enkeltpersonforetak til aksjeselskap, eller at bedriften splittes opp i flere selskap. Det er sannsynlig at denne fordelingen er den samme i andre fylker. Dersom det ikke er store regionale forskjeller i andelen av nyregistreringene som er reelle nyetableringer, vil nyregistreringer være et godt mål for nyetableringsaktiviteten.

1.1 Ulike registre

Det finnes flere registre som vi kan bruke for å undersøke nyregistreringer; Enhetsregisteret, Foretaksregisteret eller Bedrifts- og foretaksregisteret (BoF).

Alle foretak som er registrert i Foretaksregisteret er også registrert i Enhetsregisteret. Vi får dermed mer informasjon ut av Enhetsregisteret enn fra Foretaksregisteret. Alle aksjeselskap er med i begge registrene. Den største forskjellen er for enpersonforetak. Disse er ikke pliktig å registrere i Foretaksregisteret. De fleste enpersonforetak er dermed bare registrert i Enhetsregisteret. De fleste nyetableringer starter som enpersonforetak. Vi mister dermed svært mye informasjon med å bruke Foretaksregisteret.

Bedrifts- og Foretaksregisteret er et register som Statistisk Sentralbyrå oppdaterer. I dette registeret henter de også inn data fra Enhetsregisteret. Den største forskjellen mellom Bedrifts- og Foretaksregisteret og Enhetsregisteret er at SSB forsøker å

fjerne foretak som ikke har aktivitet fra Bedrifts- og foretaksregisteret, mens slike foretak vil være i Enhetsregisteret selv om det ikke drives økonomisk aktivitet i foretakene. Dette gjør at beholdningen av foretak er høyere i Enhetsregisteret enn i BoF, mens antall nyregistrerte foretak er forholdsvis likt. Dette er egentlig et argument for å bruke BoF, men SSB har anvendt ulike metoder for å sile ut foretakene i BoF i de siste årene. Dermed har beholdningen av foretak variert en del fra år til år av metodetekniske årsaker. Da blir det også vanskelig å tolke tidsserier med etableringsfrekvenser. Dermed ender vi opp med å bruke Enhetsregisteret.

1.2 Ulike indikatorer

I denne rapporten vil vi operere med tre ulike indikatorer for etableringsaktiviteten.

Det er:

- etableringsfrekvens
- bransjejustert etableringsfrekvens
- vekst i antall foretak

1.2.1 Etableringsfrekvens

Etableringsfrekvens er et sentralt begrep når vi skal analysere etableringsaktiviteten. Etableringsfrekvensen er antall nyregistreringer i løpet av et kalenderår i prosent av beholdningen av foretak i begynnelsen av året. Noen ganger brukes antall nyregistreringer i prosent av folketallet for å sammenlikne etableringsaktiviteten på forskjellige steder. Dette er en litt merkelig praksis. Det er stor variasjon mellom antall bedrifter i forhold til innbyggertall på ulike steder. Når en bruker nyregistreringer i forhold til folketallet, vil en i stor grad måle hvor mange foretak det er per innbygger og i liten grad måle om næringslivet har relativt mange eller få nyetableringer. I denne rapporten holder vi oss derfor til å måle etableringsfrekvensen som nyregistreringer i forhold til antall foretak.

1.2.2 Bransjejustert etableringsfrekvens

Det er stor forskjell mellom bransjene når det gjelder etableringsfrekvens. Noen bransjer har lav etableringsfrekvens, som f eks landbruk og industri. Her er det relativt store investeringer som skal til for å etablere ny virksomhet. Dermed blir det få nyetableringer, men samtidig få foretak som avviker. I andre bransjer er etableringsstersklene lave, som f eks innen konsulentvirksomhet. I disse bransjene er det både mange nyetableringer og mange avviklinger hvert år. Når vi sammenlikner regionene mht etableringsfrekvens, vil forskjeller i bransjestruktur slå kraftig ut. Forskjellene i bransjestruktur er så store at de ofte vil overdøve andre forhold som påvirker etableringsaktivitetene. Det er derfor hensiktsmessig å filtrere vekk forskjeller i etableringsfrekvens som "bare" skyldes ulikheter i bransjestruktur.

1.2.3 Vekst i antall foretak

Vekst i antall foretak fra et år til et annet er antall nyetablerte foretak fratrukket antall avviklede foretak. Vekst i antall foretak er kanskje den beste vekstindikatoren av de tre indikatorene vi bruker i denne rapporten. Det er imidlertid en forskjell på vekstregioner og regioner preget av mange nyetableringer. Vi kan tenke oss at noen regioner oppnår vekst i antall foretak på grunn av at beliggenheten er attraktiv, og at veksten er drevet frem av vekst i folketallet, som igjen genererer økt etterspørsel. Andre regioner er kanskje preget av omstilling og har mange nyetableringer og nedleggelser samtidig. Det vil dermed kunne være ulike regioner som har høy etableringsfrekvens og høy vekst i antall foretak.

1.2.4 Etableringsindeksen

De tre indikatorene; etableringsfrekvens, bransjejustert etableringsfrekvens og vekst i antall foretak er til slutt satt sammen til en etableringsindeks. Her er summen av rangeringsnumrene for de tre indikatorene brukt som grunnlag for indeksen.

2. Tall fra enhetsregisteret

I dette kapitlet presenterer vi tallgrunnlaget for analysene. Tallgrunnlaget består av foretaksbestand pr 1. januar og antall nyregistrerte foretak i Enhetsregisteret i årene 2000 til 2008.

Enhetsregisteret inneholder alle typer foretak. Ikke alle er like interessante i et næringsutviklingsperspektiv. Det er mange borettslag og foreninger i registrene, men disse driver ikke det vi vanligvis omtaler som næringsutvikling. Vi har derfor sett på nyregistreringer av syv foretakstyper som er vanlige for bedrifter som driver tradisjonell næringsvirksomhet. Det er almenne og personlige aksjeselskap (ASA og AS), ansvarlige selskap (ANS), enpersonforetak (ENK), selskap med delt ansvar (DA), selskap med begrenset ansvar (BA) og norsk avdeling av utenlandsk selskap (NUF). Den sistnevnte foretakstypen har blitt populær de siste årene. Det finnes også andre selskapstyper som er typisk ”næringsdrivende”, som sparebanker, kommandittselskap og partrederier m fl, men disse er svært fåtallige og er derfor ikke tatt med. I tillegg har vi tatt ut foretak som er registrert som holdingselskap. Dette er selskap som ikke driver egen virksomhet, men som er etablert for å ivareta eierinteresser i andre selskap. Ofte er etablering av holdingselskap skattemotivert, og i enkelte år der det er skattemessige gevinster å hente, blir det etablert mange slike. Denne virksomheten har liten relevans for næringsutvikling, og derfor har vi luket ut disse holdingselskapene.

2.1 Antall nyregistreringer

Et av de mest sentrale tallene når vi skal analysere nyetableringer er naturligvis antall nye foretak som er registrert.

Tabell 1: Antall nyregistrerte foretak i Enhetsregisteret av selskapstyper AS, ASA, ANS, ENK, DA, BA og NUF. Holdingselskaper er tatt ut.

Fylke	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Østfold	1981	2887	2268	2332	2301	2425	2767	2938	2880	2778
Akershus	4459	7387	4865	5231	4989	5445	5975	6468	6218	5713
Oslo	8043	12809	8450	8657	8628	9420	11233	12563	11737	10550
Hedmark	1539	2035	1614	1667	1668	1585	1761	1949	1707	1739
Oppland	1615	2181	1709	1891	1673	1775	1865	1958	1833	1697
Buskerud	2287	3142	2296	2710	2528	2650	3106	3199	3109	2923
Vestfold	1978	2933	2090	2194	2078	2270	2559	2733	2513	2476
Telemark	1414	1958	1380	1491	1413	1505	1648	1725	1796	1629
Aust-Agder	851	1193	858	1001	948	983	1076	1159	1055	1087
Vest-Agder	1270	1977	1518	1642	1464	1715	1910	2170	2139	2070
Rogaland	2987	4397	3316	3700	3433	3619	4037	4695	4585	4296
Hordaland	3399	5305	3710	4352	4122	4373	4866	5389	5068	4688
Sogn og Fjordane	877	1114	843	1000	941	903	954	1086	1020	924
Møre og Romsdal	1878	2420	1785	2096	1916	1984	2049	2322	2351	2131
Sør-Trøndelag	2185	3187	2405	2703	2577	2734	3139	3407	3147	3031
Nord-Trøndelag	949	1260	1057	1186	1094	1144	1155	1243	1235	1212
Nordland	1754	2354	1820	1883	1748	1875	1876	2087	1957	2074
Troms	1247	1722	1318	1364	1337	1378	1464	1612	1474	1419
Finnmark	594	865	615	656	647	616	655	731	706	611
Norge	41307	61126	43917	47756	45505	48399	54095	59434	56530	53048

Tabellen viser antall nyregistreringer i fylkene og Norge de ti siste årene. Det er flest nyregistreringer i Oslo og færrest i Finnmark, naturlig nok.

Det var flest nyetableringer i 2000. Dette skyldes flere spesielle forhold, deriblant momsreformen, som medførte at mange enpersonforetak ble registrert det året, samt at minste lovlige aksjekapital økte fra 50 000 til 100 000 kr. Generelt er det mange nyregistreringer i høykonjunktur og få i lavkonjunktur. Antallet nyregistreringer sank noe overraskende fra 2006 til 2007. Nedgangen fra 2007 til 2008 er mindre overraskende, ettersom det slo inn en kraftig konjunkturedgang i løpet av 2008. Antallet nyregistreringer i 2008 er imidlertid fremdeles langt over lavkonjunkturårene i 2002-2004.

Tabell 2: Antall nyregistrerte foretak i Enhetsregisteret i kommunene i Telemark, av selskapstyper AS, ASA, ANS, ENK, DA, BA og NUF. Holdingselskaper er tatt ut.

Komune	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bamble	104	118	113	101	112	129	152	131	130	124
Porsgrunn	261	367	293	277	256	288	300	328	385	318
Siljan	13	21	13	17	20	15	16	26	21	16
Skien	380	611	396	438	399	432	470	522	491	504
Grenland	758	1117	815	833	787	864	938	1007	1027	962
Drangedal	32	40	28	23	23	41	27	42	30	41
Kragerø	105	131	82	81	99	109	116	135	146	129
Vestmar	137	171	110	104	122	150	143	177	176	170
Bø	66	74	54	83	54	80	87	75	63	52
Nome	53	57	49	62	54	30	57	52	58	43
Sauherad	39	52	23	40	40	47	43	37	42	42
Midt-Telemark	158	183	126	185	148	157	187	164	163	137
Notodden	117	131	103	128	98	101	128	123	120	123
Tinn	62	99	56	49	61	44	61	56	86	54
Øst-Telemark	179	230	159	177	159	145	189	179	206	177
Fyresdal	13	27	13	11	22	16	20	15	23	17
Hjartdal	19	21	15	21	16	19	30	29	25	22
Kviteseid	31	32	38	35	23	19	30	21	26	23
Nissedal	24	36	16	16	16	15	21	30	26	19
Seljord	31	48	31	34	42	37	32	35	50	39
Tokke	16	28	16	19	41	31	18	25	26	24
Vinje	48	65	41	56	37	52	40	43	48	39
Vest-Telemark	182	257	170	192	197	189	191	198	224	183
Telemark	1414	1958	1380	1491	1413	1505	1648	1725	1796	1629

Antall nyetableringer i Telemark er vist i tabellen over. I Telemark økte antall nyetableringer fra 2006 til 2007, men sank fra 2007 til 2008. Også i Telemark er antallet nyregistreringer i 2008 godt over antallet i årene 2002-2004.

Det er verd å merke seg at de minste kommunene har få nyregistreringer i året. I Fyresdal har antall nyregistreringer variert fra 11 til 27 pr år, mens Siljan har variert mellom 13 og 26. Kommuner som Drangedal, Hjartdal, Kviteseid, Nissedal og Tokke er også små kommuner med forholdsvis få nyetableringer.

Variasjonen i antall nyetableringer i slike kommuner fra år til år vil dermed være ganske tilfeldig, og en bør derfor være varsom med å trekke bastante konklusjoner på bakgrunn av tall for små kommuner for enkeltår.

2.2 Foretaksbestand

Når vi skal analysere den geografiske variasjonen i nyregistreringer, må vi se nyregistreringene i forhold til noe. Det er to måltall som er mye brukt. Det ene er antall nyregistreringer i forhold til befolkning. Det andre er nyregistreringer i forhold til bestanden av foretak. I Telemarksforskning bruker vi konsekvent det siste. Å se antall nyregistreringer i forhold til antall innbyggere gir lite relevante og konsistente resultat når vi skal måle etableringsaktiviteten i kommuner og regioner. For eksempel vil mange gründere bosatt i kommuner som Nesodden, Rælingen eller Oppegård registrere bedriften sin i Oslo. Oslo får dermed svært mange nyetableringer i forhold til innbyggertallet, mens de nevnte kommunene har svært få nyetableringer i forhold til folketallet. Antallet bedrifter i forhold til folketallet varierer nemlig sterkt fra kommune til kommune. Lavt antall nyregistreringer i forhold til folketallet i kommuner som Rælingen eller Nesodden kan dermed likevel være et høyt nok antall til at det er en høy vekst i antall foretak i disse kommunene.

Tabell 3: Antall bedrifter registrert i Enhetsregisteret per 1. januar av selskapstyper AS, ASA, ANS, ENK, DA, BA og NUF. Holdingselskaper er tatt ut.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Østfold	25 655	27 624	28 821	30 057	31 164	32 172	34 275	35 919	37 352	38 410
Akershus	47 311	52 678	55 169	58 060	60 639	63 126	67 698	71 667	74 974	77 585
Oslo	67 988	77 249	80 753	85 004	88 974	94 126	102 978	110 845	116 559	120 005
Hedmark	22 529	23 706	24 449	25 270	26 095	26 729	27 874	29 031	29 733	30 382
Oppland	23 592	25 040	25 805	26 789	27 599	28 465	29 540	30 619	31 352	31 962
Buskerud	27 821	29 944	30 901	32 430	33 679	34 944	37 027	38 867	40 423	41 603
Vestfold	22 974	24 984	25 916	27 039	27 969	29 013	30 610	32 156	33 426	34 511
Telemark	17 322	18 611	19 218	20 026	20 696	21 420	22 461	23 449	24 421	25 045
Aust-Agder	10 540	11 267	11 551	12 066	12 523	12 971	13 632	14 348	14 837	15 388
Vest-Agder	15 210	16 561	17 218	18 178	18 980	19 960	21 289	22 729	23 909	25 039
Rogaland	35 381	38 506	40 054	42 018	43 781	45 632	48 424	51 389	53 872	56 032
Hordaland	37 794	41 687	43 411	45 984	48 252	50 705	53 833	56 776	59 044	60 992
Sogn og Fjordane	13 909	14 456	14 734	15 189	15 590	15 995	16 507	17 106	17 560	17 911
Møre og Romsdal	26 069	27 489	28 063	29 061	29 815	30 518	31 635	32 936	34 048	34 845
Sør-Trøndelag	26 058	28 182	29 129	30 632	31 914	33 284	35 400	37 334	38 819	40 044
Nord-Trøndelag	15 004	15 772	16 230	16 896	17 425	17 982	18 619	19 341	19 932	20 485
Nordland	24 288	25 726	26 377	27 216	27 888	28 595	29 556	30 469	31 156	31 805
Troms	15 188	16 276	16 841	17 397	18 035	18 655	19 417	20 222	20 758	21 122
Finnmark	8 165	8 740	9 000	9 329	9 606	9 844	10 131	10 485	10 675	10 781
Norge	482 798	524 498	543 640	568 641	590 624	614 136	650 906	685 688	712 850	733 947

Det er bare når vi måler antall nyregistreringer i forhold til bedriftsbestanden at vi får et mål som er meningsfylt i forhold til næringsutviklingen. Antakelig er praksisen med å måle nyregistreringer i forhold til folketall kommet fra sammenlikninger mellom ulike land, der det er vanskelig å få tall for bedriftsbestanden i landene. I Norge har vi imidlertid god statistikk og kan derfor måle nyetableringene i forhold til bedriftsbestanden.

Antallet foretak som er registrert i Enhetsregisteret har økt ganske mye de siste årene. 1. januar 2000 var det registrert 482 789 foretak. 1. januar 2009 var antallet foretak økt til 733 947. Det kan se ut til at veksten i antall foretak øker raskere enn veksten i økonomien. Blant foretakene som er registrert i Enhetsregisteret er det mange foretak som ikke er aktive. Antallet aktive enpersonforetak er vanskelig å beregne, ettersom vi ikke har tilgang til regnskapstallene. Vi ser imidlertid samme tendens for aksjeselskaper, der vi via regnskapene kan se om det er aktivitet. Antallet selskap øker raskere enn veksten i økonomien.

Tabell 4: Antall bedrifter registrert i Enhetsregisteret per 1. januar av selskapstyper AS, ASA, ANS, ENK, DA, BA og NUF. Holdingselskaper er tatt ut.

Kommune	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bamble	1138	1218	1285	1348	1418	1465	1584	1651	1731	1781
Porsgrunn	2753	2995	3095	3232	3332	3461	3668	3835	4100	4183
Siljan	200	212	218	225	237	247	255	273	287	296
Skien	4383	4814	4979	5230	5412	5623	5892	6192	6406	6623
Grenland	8474	9239	9577	10035	10399	10796	11399	11951	12524	12883
Drangedal	534	553	572	586	595	615	631	660	676	705
Kragerø	1184	1259	1308	1352	1400	1473	1550	1648	1738	1791
Vestmar	1718	1812	1880	1938	1995	2088	2181	2308	2414	2496
Bø	774	821	844	896	922	975	1029	1081	1104	1099
Nome	797	831	855	895	921	934	971	994	1026	1035
Sauherad	616	657	668	686	706	723	758	782	804	825
Midt-Telemark	2187	2309	2367	2477	2549	2632	2758	2857	2934	2959
Notodden	1289	1367	1430	1496	1546	1589	1670	1728	1780	1834
Tinn	762	831	851	865	903	929	962	1000	1047	1073
Øst-Telemark	2051	2198	2281	2361	2449	2518	2632	2728	2827	2907
Fyresdal	244	263	266	271	282	283	302	305	320	326
Hjartdal	346	359	362	371	378	390	414	431	449	454
Kviteseid	500	515	536	547	560	559	578	576	588	598
Nissedal	272	302	308	318	328	333	342	365	384	394
Seljord	469	495	513	531	544	559	577	602	625	651
Tokke	388	402	396	406	436	455	448	468	481	491
Vinje	673	717	732	771	776	807	830	858	875	886
Vest-Telemark	2892	3053	3113	3215	3304	3386	3491	3605	3722	3800
Telemark	17322	18611	19218	20026	20696	21420	22461	23449	24421	25045

Antall foretak øker i Telemark også. Det var registrert over 25 000 foretak i Telemark i starten av 2009. Litt over halvparten av foretakene er lokalisert til Grenland. Vi kan også legge merke til at Vest-Telemark har langt flere foretak enn Øst-Telemark, Midt-Telemark og Vestmar. Samtidig vet vi at folketallet i Vest-Telemark ikke er høyere enn disse regionene. Det er dermed langt flere bedrifter per innbygger i Vest-Telemark enn i resten av fylket.

3. Etableringsfrekvens

Den første indikatoren som vi skal bruke for å analysere variasjonen i etableringsaktiviteten er *etableringsfrekvensen*. Etableringsfrekvensen er antall nyregistrerte foretak i løpet av ett år i prosent av bestanden av foretak i begynnelsen av det samme året.

Tabell 5: Etableringsfrekvens i fylkene, antall nyregistrerte foretak i prosent av antall foretak ved starten av året.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Østfold	11,3	8,2	8,1	7,7	7,8	8,6	8,6	8,0	7,4
Akershus	15,6	9,2	9,5	8,6	9,0	9,5	9,6	8,7	7,6
Oslo	18,8	10,9	10,7	10,2	10,6	11,9	12,2	10,6	9,1
Hedmark	9,0	6,8	6,8	6,6	6,1	6,6	7,0	5,9	5,8
Oppland	9,2	6,8	7,3	6,2	6,4	6,6	6,6	6,0	5,4
Buskerud	11,3	7,7	8,8	7,8	7,9	8,9	8,6	8,0	7,2
Vestfold	12,8	8,4	8,5	7,7	8,1	8,8	8,9	7,8	7,4
Telemark	11,3	7,4	7,8	7,1	7,3	7,7	7,7	7,7	6,7
Aust-Agder	11,3	7,6	8,7	7,9	7,8	8,3	8,5	7,4	7,3
Vest-Agder	13,0	9,2	9,5	8,1	9,0	9,6	10,2	9,4	8,7
Rogaland	12,4	8,6	9,2	8,2	8,3	8,8	9,7	8,9	8,0
Hordaland	14,0	8,9	10,0	9,0	9,1	9,6	10,0	8,9	7,9
Sogn og Fjordane	8,0	5,8	6,8	6,2	5,8	6,0	6,6	6,0	5,3
Møre og Romsdal	9,3	6,5	7,5	6,6	6,7	6,7	7,3	7,1	6,3
Sør-Trøndelag	12,2	8,5	9,3	8,4	8,6	9,4	9,6	8,4	7,8
Nord-Trøndelag	8,4	6,7	7,3	6,5	6,6	6,4	6,7	6,4	6,1
Nordland	9,7	7,1	7,1	6,4	6,7	6,6	7,1	6,4	6,7
Troms	11,3	8,1	8,1	7,7	7,6	7,8	8,3	7,3	6,8
Finnmark	10,6	7,0	7,3	6,9	6,4	6,7	7,2	6,7	5,7
Norge	12,7	8,4	8,8	8,0	8,2	8,8	9,1	8,2	7,4

Grunnlaget for tallene for etableringsfrekvens for fylkene er fra tabell 1 og tabell 3. I tabell 1 så vi antall nyregistreringer. Tendensen i antall nyregistreringer er økende. Etableringsfrekvensen er imidlertid synkende. Det kommer av at bestanden av bedrifter øker. Det skal dermed stadig flere nyregistreringer til for å oppnå samme etableringsfrekvens. Etableringsfrekvensen i 2008 er den laveste siden 2000. Den høye etableringsfrekvensen i 2000 skyldes spesielle forhold som vi har omtalt tidligere.

Det er store forskjeller i etableringsfrekvens fra fylke til fylke. Oslo har i alle årene hatt den høyeste etableringsfrekvensen, mens Sogn og Fjordane har hatt den laveste etableringsfrekvensen i alle årene unntatt i 2007, da Hedmark hadde lavest. Etableringsfrekvensen i Oslo har vært nesten dobbelt så høy som i Sogn og Fjordane. Ser vi bort fra året 2000, har etableringsfrekvensen variert fra 12,2 prosent i Oslo i 2006, til 5,3 prosent i Sogn og Fjordane i 2008.

Vi kan dermed slå fast at etableringsfrekvensen varierer ganske mye mellom ulike områder, men forholdsvis lite fra år til år.

De regionale forskjellene i etableringsfrekvensen er bemerkelsesverdig stabile. For å illustrere denne stabiliteten har vi delt opp fylkene i tre grupper.

Fylkene Oslo, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sør-Trøndelag og Akershus har hatt høyest etableringsfrekvens i syv av de siste ni årene. Unntakene var i 2000 og 2005.

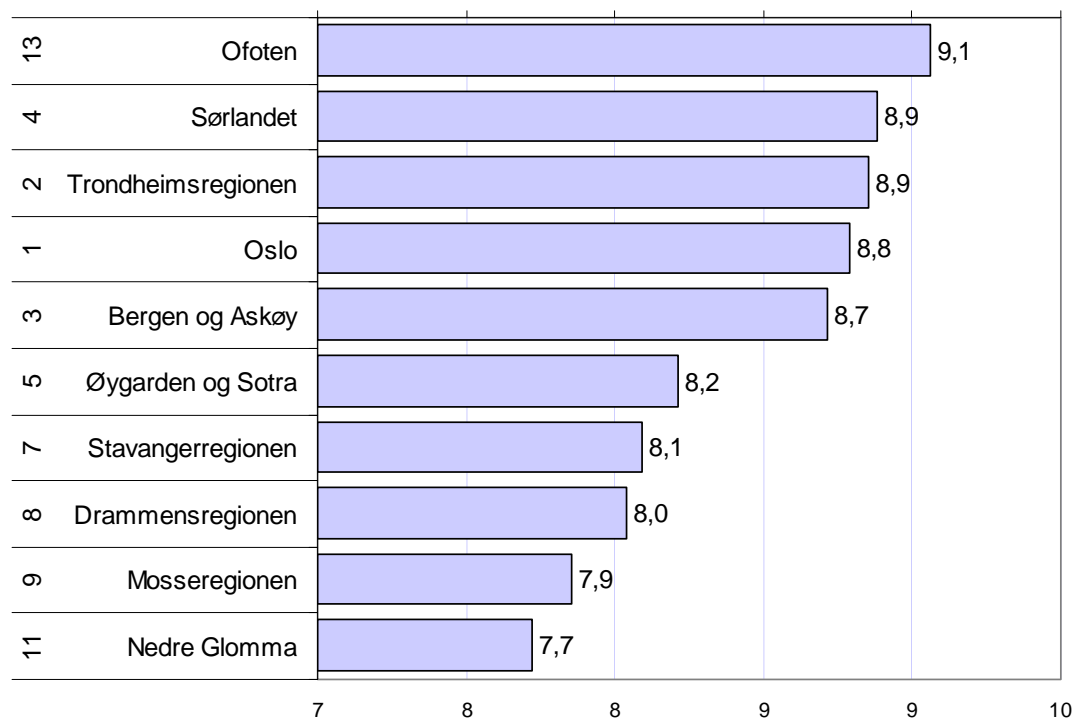
Tabell 6: Fylkenes rangering med hensyn til etableringsfrekvens.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo
Akershus	Akershus	Hordaland	Hordaland	Hordaland	Hordaland	Vest-Agder	Vest-Agder	Vest-Agder
Hordaland	Vest-Agder	Vest-Agder	Akershus	Vest-Agder	Vest-Agder	Hordaland	Hordaland	Rogaland
Vest-Agder	Hordaland	Akershus	Sør-Trønd	Akershus	Akershus	Rogaland	Rogaland	Hordaland
Vestfold	Rogaland	Sør-Trønd	Rogaland	Sør-Trønd	Sør-Trønd	Sør-Trønd	Akershus	Sør-Trønd
Rogaland	Sør-Trønd	Rogaland	Vest-Agder	Rogaland	Buskerud	Akershus	Sør-Trønd	Akershus
Sør-Trønd	Vestfold	Buskerud	Aust-Agder	Vestfold	Rogaland	Vestfold	Østfold	Østfold
Troms	Østfold	Aust-Agder	Buskerud	Buskerud	Vestfold	Buskerud	Buskerud	Vestfold
Aust-Agder	Troms	Vestfold	Troms	Aust-Agder	Østfold	Østfold	Vestfold	Aust-Agder
Telemark	Buskerud	Troms	Vestfold	Østfold	Aust-Agder	Aust-Agder	Telemark	Buskerud
Buskerud	Aust-Agder	Østfold	Østfold	Troms	Troms	Troms	Aust-Agder	Troms
Østfold	Telemark	Telemark	Telemark	Telemark	Telemark	Telemark	Troms	Telemark
Finnmark	Nordland	Møre og R	Finnmark	Nordland	Møre og R	Møre og R	Møre og R	Nordland
Nordland	Finnmark	Oppland	Hedmark	Møre og R	Finnmark	Finnmark	Finnmark	Møre og R
Møre og R	Oppland	Nord-Trønd	Møre og R	Nord-Trønd	Hedmark	Nordland	Nordland	Nord-Trønd
Oppland	Hedmark	Finnmark	Nord-Trønd	Oppland	Nordland	Hedmark	Nord-Trønd	Hedmark
Hedmark	Nord-Trønd	Nordland	Nordland	Finnmark	Oppland	Nord-Trønd	Oppland	Finnmark
Nord-Trønd	Møre og R	Hedmark	Oppland	Hedmark	Nord-Trønd	Oppland	Sogn og Fj	Oppland
Sogn og Fj	Sogn og Fj	Sogn og Fj	Sogn og Fj	Sogn og Fj	Sogn og Fj	Sogn og Fj	Hedmark	Sogn og Fj

Fylkene Finnmark, Nordland, Møre og Romsdal, Oppland, Hedmark, Nord-Trøndelag og Sogn og Fjordane har i alle de ni siste årene hatt lavere etableringsfrekvens enn de andre fylkene.

3.1 Etableringsfrekvens i regionene

Variasjonen i etableringsfrekvensen mellom regionene i Norge er kanskje mer interessant enn mellom fylkene. De ti regionene med høyest etableringsfrekvens i 2008 er vist i figur 1.

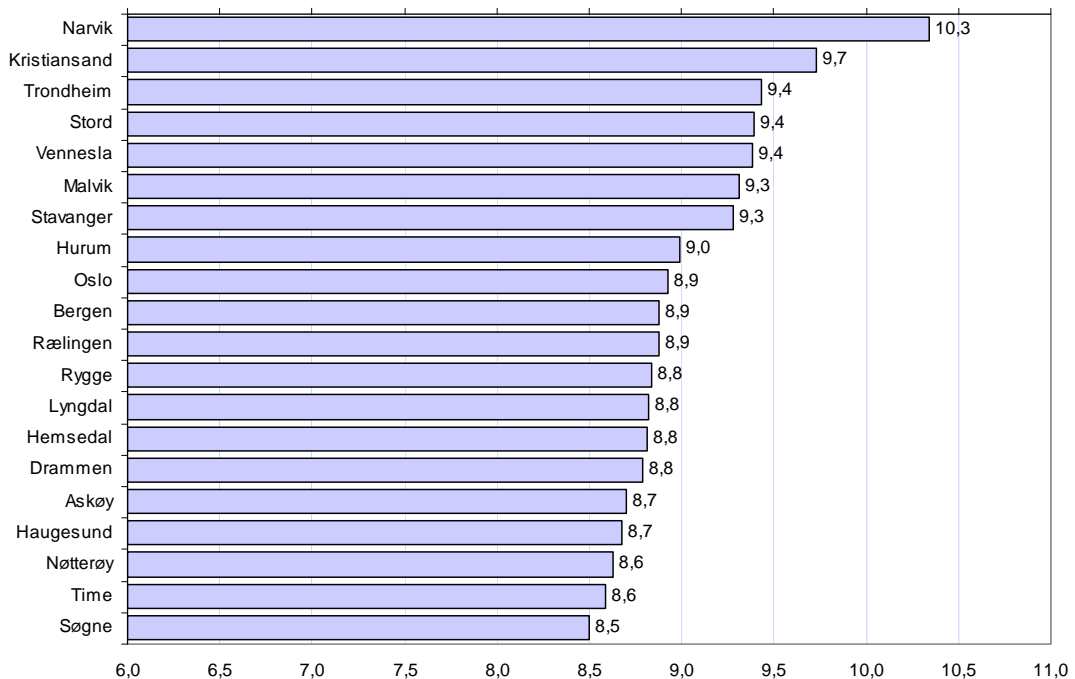

Figur 1: De ti regionene med høyest etableringsfrekvens i 2008. Tallene til venstre angir regionens rangering med hensyn til gjennomsnittlig etableringsfrekvens i årene 2004-2008.

I 2008 hadde Ofoten (Narvik og nabokommuner) den høyeste etableringsfrekvensen av alle regionene. Dette var noe overraskende, ettersom Ofoten tidligere ikke har vært bedre plassert enn som nummer ni i 2001. I hele perioden fra 2002 til 2007 har de tre beste regionene vært Oslo, Bergensregionen eller Trondheimsregionen i skiftende rekkefølge. Sørlandet (Kristiansand og naboregioner) er nummer to i 2008. Sørlandet har alltid vært blant de syv beste regionene så langt tilbake vi har tall. Akershus Vest (Asker og Bærum) har tidligere alltid vært med blant de ti beste regionene, men er falt tilbake til plass nummer 12 i 2008.

3.2 Etableringsfrekvens kommuner

Vi kan også vise etableringsfrekvensen i kommunene. De 20 kommunene med høyest etableringsfrekvens er vist i figur 2.

Figur 2: De 20 kommunene med høyest etableringsfrekvens i 2008. Bare kommuner med minst 500 eksisterende foretak er med. De minste kommunene er dermed ikke med i denne oversikten.

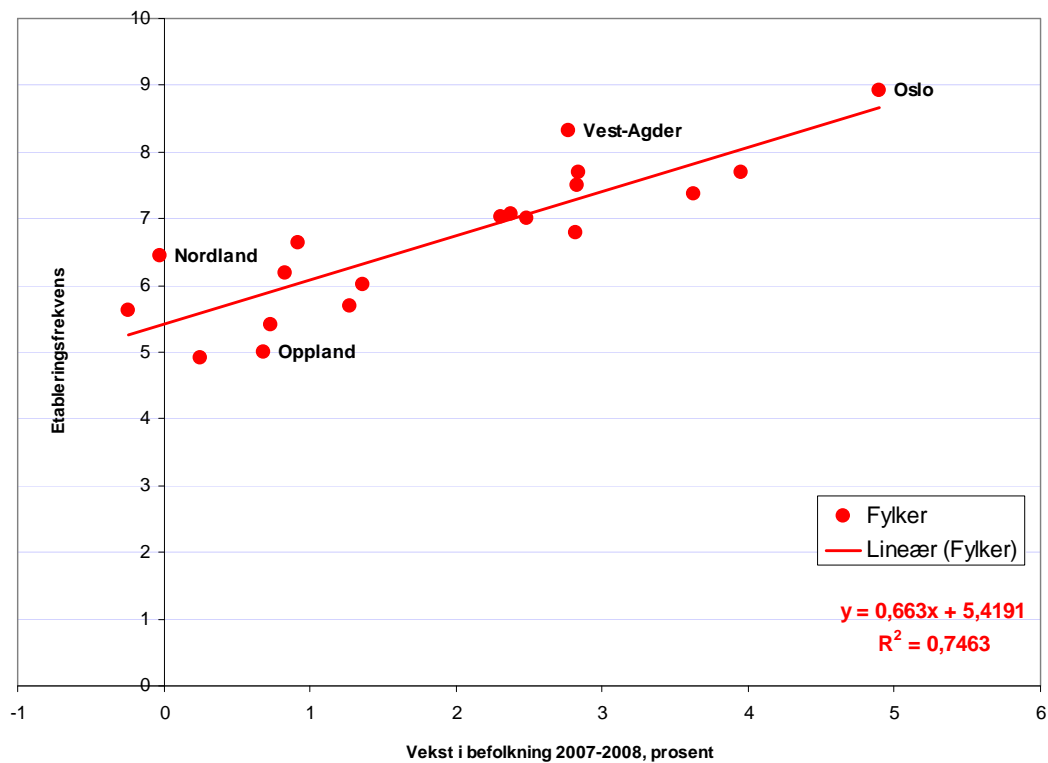
Narvik og Kristiansand hadde høyest etableringsfrekvens i 2008. Disse byene dro også opp sine regioner, Ofoten og Sørlandet, til første og andreplass i 2008.

De største byene, Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Drammen er alle med blant de 20 kommunene med høyest etableringsfrekvens i 2008. Mange av kommunene på "20 på topp-lista" er dessuten nabokommuner til storbyene, som f eks Vennesla, Malvik, Hurum, Rælingen, Lyngdal, Askøy, Time og Søgne.

Utsira og Iveland hadde egentlig høyest etableringsfrekvens i 2008. Dette er små kommuner som hadde henholdsvis seks og 23 nyregistrerte foretak i 2008, og ble utelatt da vi tok vekk de minste kommunene.

3.3 Befolkningsvekst og etableringsfrekvens

Befolkningsendringene forklarer mye av den geografiske variasjonen i etableringsfrekvensen. I figur 3 har vi plottet inn fylkene i et aksediagram med etableringsfrekvensen på den vertikale akse og befolkningsveksten på den horisontale akse.

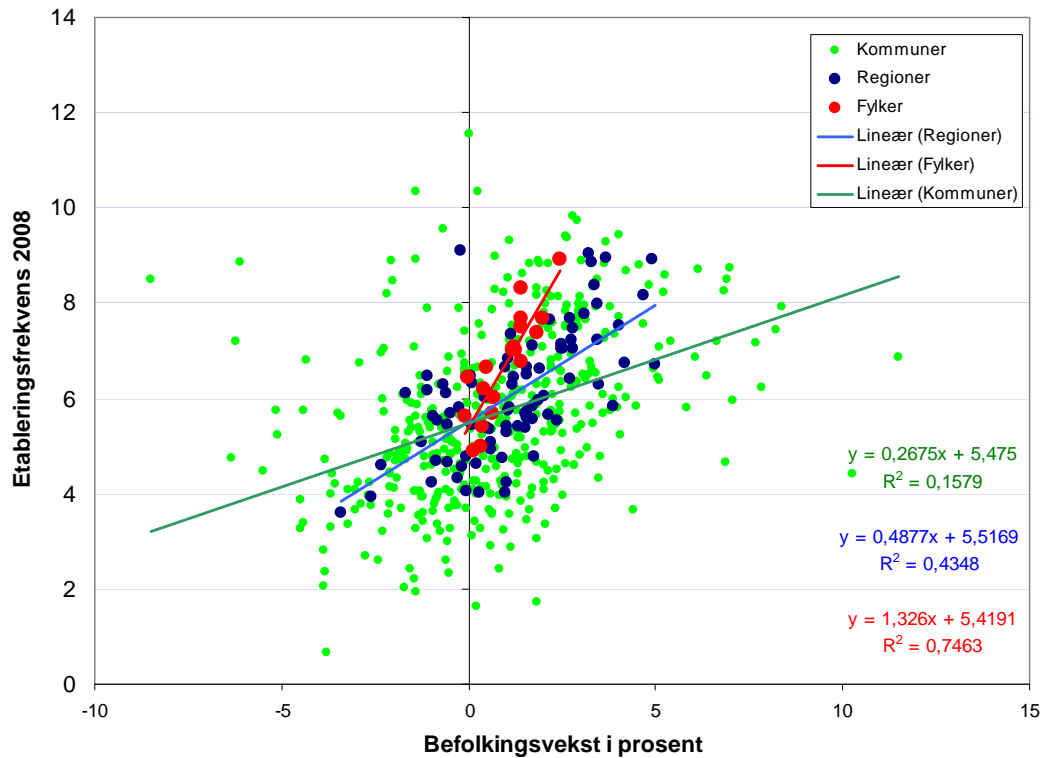

Figur 3: Sammenhengen mellom befolkningsvekst og etableringsfrekvens i fylkene.

Her kan vi se at det er en ganske sterk sammenheng mellom etableringsfrekvens og befolkningsvekst i fylkene. Oslo, som hadde den høyeste etableringsfrekvensen, hadde også den høyeste veksten i befolkningen.

Den sterke sammenhengen mellom befolkningsvekst og etableringsfrekvens er ikke overraskende. Områder med befolkningsvekst vil ha et voksende marked for lokalbasert handel og tjenesteyting, og dermed plass til flere nye foretak. Samtidig vil områder med befolkningsvekst også ha et økende antall potensielle grundere. Dermed øker både tilbudet og etterspørselen etter nye foretak.

Dermed vil det være naturlig å anta at det er befolkningsveksten som er årsaken til variasjonen i etableringsfrekvens, og ikke omvendt. Det er vanskeligere å se for seg at etableringsfrekvensen skal ha en direkte innflytelse på befolkningsveksten.

Figur 4: Sammenhengen mellom etableringsfrekvens og befolkningsvekst for fylker, regioner og kommuner i 2008.

I figur 4 har vi også tatt med regioner og kommuner i samme type diagram som i figur 3. For regioner og kommuner er spredningene mye større. Spesielt spredningen i befolkningsutviklingen. Sammenhengene mellom befolkningsvekst og etableringsfrekvens er svakere dess mindre geografisk nivå vi observerer.

For det første er det mye større tilfeldige variasjoner, særlig på kommunenivået. Det ser vi ved at R^2 er minst for kommuner, og størst for fylker.

Kurven for fylker er også mye brattere enn for regioner, som igjen er brattere enn for kommuner. Dette kan forklares med at effekten av befolkningsvekst på etableringsfrekvensen vannes ut gjennom "lekkasjer" mellom kommunene.

Etableringsfrekvens i kommuner og regioner i Telemark

Etableringsfrekvensen i kommuner og regioner i Telemark er vist i tabellen under.

Tabell 7: Etableringsfrekvens i kommunene i Telemark, antall nyregistrerte foretak i prosent av antall foretak ved starten av året.

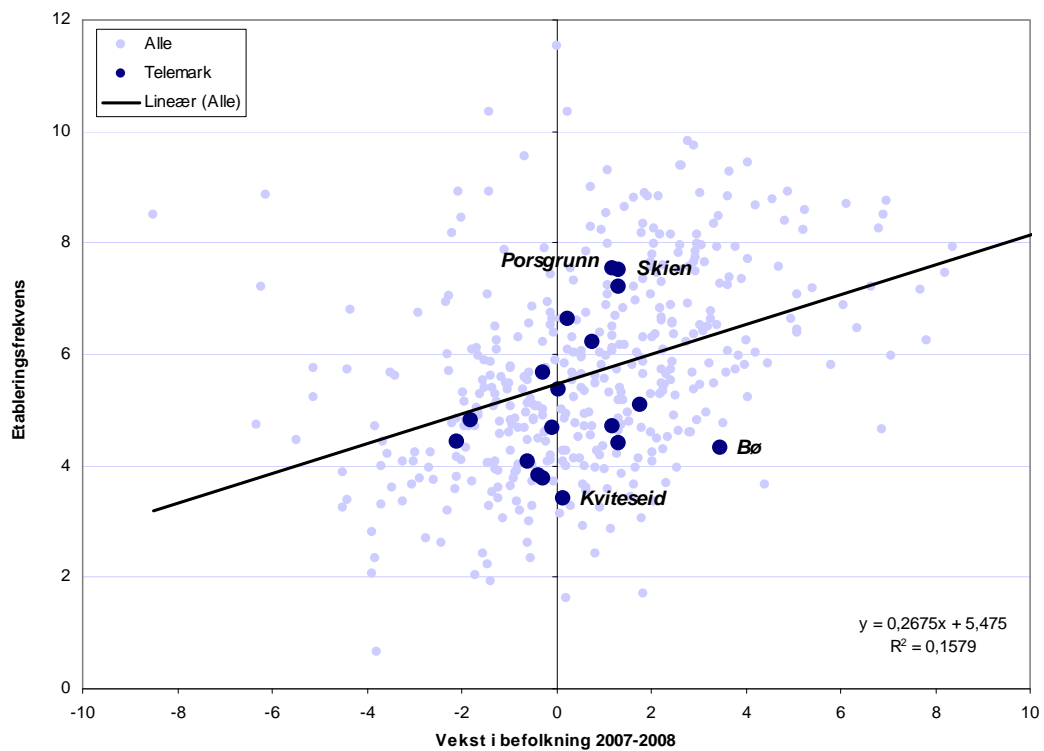
Komune	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Gjennomsnitt 2001-2008
Bamble	10,4	9,3	7,9	8,3	9,1	10,4	8,3	7,9	7,2	8,6
Porsgrunn	13,3	9,8	8,9	7,9	8,6	8,7	8,9	10,0	7,8	8,8
Siljan	10,5	6,1	7,8	8,9	6,3	6,5	10,2	7,7	5,6	7,4
Skien	13,9	8,2	8,8	7,6	8,0	8,4	8,9	7,9	7,9	8,2
Grenland	13,2	8,8	8,7	7,8	8,3	8,7	8,8	8,6	7,7	8,4
Drangedal	7,5	5,1	4,0	3,9	6,9	4,4	6,7	4,5	6,1	5,2
Kragerø	11,1	6,5	6,2	7,3	7,8	7,9	8,7	8,9	7,4	7,6
Vestmar	10,0	6,1	5,5	6,3	7,5	6,8	8,1	7,6	7,0	6,9
Bø	9,6	6,6	9,8	6,0	8,7	8,9	7,3	5,8	4,7	7,2
Nome	7,2	5,9	7,3	6,0	3,3	6,1	5,4	5,8	4,2	5,5
Sauherad	8,4	3,5	6,0	5,8	6,7	5,9	4,9	5,4	5,2	5,4
Midt-Telemark	8,4	5,5	7,8	6,0	6,2	7,1	5,9	5,7	4,7	6,1
Notodden	10,2	7,5	9,0	6,6	6,5	8,1	7,4	6,9	6,9	7,4
Tinn	13,0	6,7	5,8	7,1	4,9	6,6	5,8	8,6	5,2	6,3
Øst-Telemark	11,2	7,2	7,8	6,7	5,9	7,5	6,8	7,6	6,3	7,0
Fyresdal	11,1	4,9	4,1	8,1	5,7	7,1	5,0	7,5	5,3	6,0
Hjartdal	6,1	4,2	5,8	4,3	5,0	7,7	7,0	5,8	4,9	5,6
Kviteseid	6,4	7,4	6,5	4,2	3,4	5,4	3,6	4,5	3,9	4,9
Nissedal	13,2	5,3	5,2	5,0	4,6	6,3	8,8	7,1	4,9	5,9
Seljord	10,2	6,3	6,6	7,9	6,8	5,7	6,1	8,3	6,2	6,7
Tokke	7,2	4,0	4,8	10,1	7,1	4,0	5,6	5,6	5,0	5,8
Vinje	9,7	5,7	7,7	4,8	6,7	5,0	5,2	5,6	4,5	5,7
Vest-Telemark	8,9	5,6	6,2	6,1	5,7	5,6	5,7	6,2	4,9	5,8
Telemark	11,3	7,4	7,8	7,1	7,3	7,7	7,7	7,7	6,7	7,4

Skien hadde høyest etableringsfrekvens av kommunene i Telemark i 2009 med 7,9 prosent, med Porsgrunn like etter på 7,8 prosent. Porsgrunn har imidlertid høyest gjennomsnittlig etableringsfrekvens de siste åtte årene, foran Bamble og Skien.

Grenland har hatt høyere etableringsfrekvens enn de andre regionene i alle årene.

Vestmar hadde tidligere lav etableringsfrekvens, men har de siste tre årene vært nest best i Telemark.

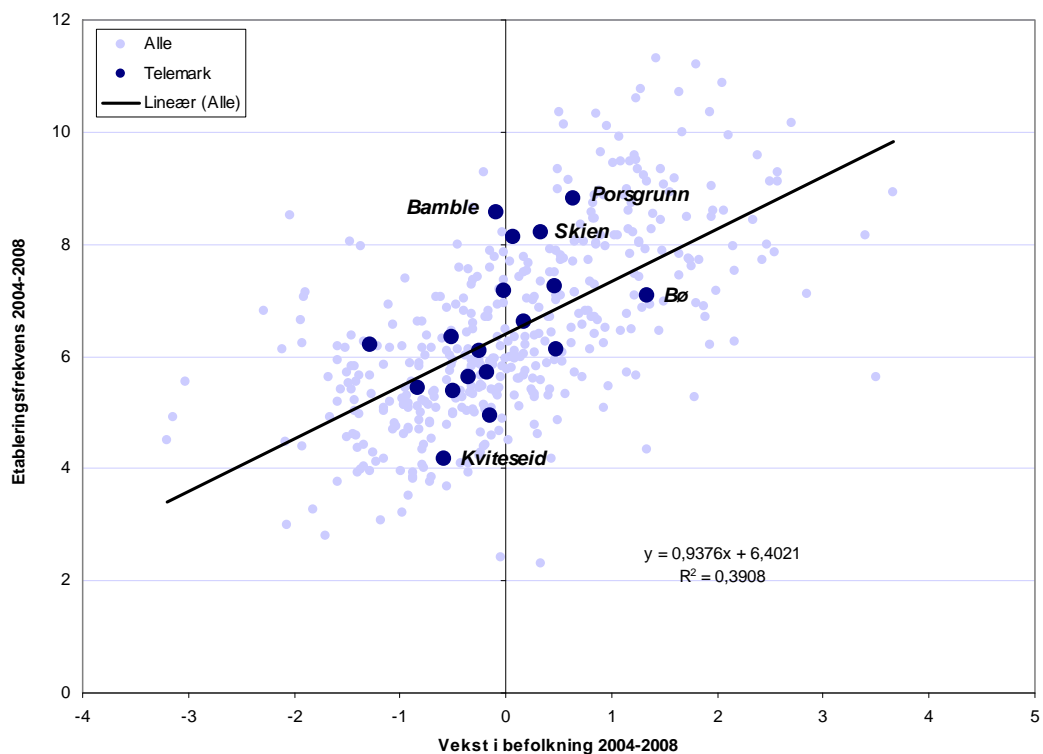
Midt-Telemark har gått motsatt vei, og har hatt svært lav etableringsfrekvens de siste tre årene. Nedgangen har vært spesielt stor i Bø, som tidligere hadde mange nyetableringer.

Figur 5: Sammenhengen mellom etableringsfrekvens og befolkningsvekst for kommuner i 2008.

Sammenhengen mellom etableringsfrekvens og befolkningsvekst er ikke spesielt framtreddende når vi ser på kommunene i Telemark i 2008. Bø har den høyeste befolkningsveksten, men har likevel lav etableringsfrekvens. Kviteseid har lavest etableringsfrekvens, men det er mange kommuner i Telemark med lavere befolkningsvekst.

Porsgrunn og Skien har høyest etableringsfrekvens, og samtidig en god del høyere etableringsfrekvens enn de andre kommunene, også de som har samme befolkningsvekst.

Figur 6: Sammenhengen mellom etableringsfrekvens og befolkningsvekst for kommuner i de siste fem åene, 2004-2008.

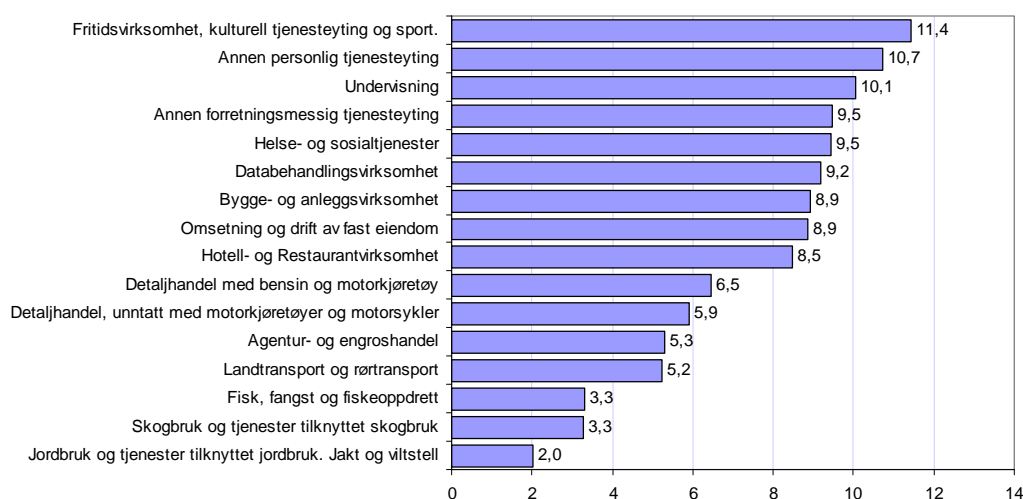
I figur 6 har vi sett på den samme sammenhengen, men nå har vi brukt gjennomsnittsverdier for de siste fem årene. Da blir sammenhengene langt sterkere, også for kommunene i Telemark.

Fremdeles ser vi at kommuner som Bø og Kviteseid har lav etableringsfrekvens gitt befolkningsveksten i kommunene. Kommuner som Bamble, Skien og Porsgrunn har høy etableringsfrekvens, også når vi tar befolkningsveksten i betraktning.

Når vi får så mye sterkere sammenheng mellom etableringsfrekvens og befolkningsvekst når vi bruker gjennomsnittstall for de siste fem årene, kan det forklares med at effekten av befolkningsvekst på etableringsfrekvensen "lekker" fra ett år til det neste. Dette er intuitivt enkelt å forklare. En kommune som har høy vekst ett år, vil kanskje få flere nyetableringer som følge av dette året etter, ettersom det vil ta tid for aktørene å reagere på den lokale veksten.

4. Bransjejustert etableringsfrekvens

Vi har sett i det foregående kapitlet at det er stor geografisk variasjon i etableringsfrekvensen, og at befolkningsveksten ser ut til å ha stor innvirkning på etableringsfrekvensen. I dette kapitlet skal vi se på betydningen av bransjestrukturen. Årsaken til at bransjestrukturen har så stor innvirkning på etableringsfrekvensen, er at det er store forskjeller mellom bransjer med hensyn til etableringsfrekvens.

Figur 7: Etableringsfrekvens i de største bransjene, med over 10 000 foretak i landet i 2008.

I bransjer som fritidsvirksomhet, personlig tjenesteyting, undervisning og annen forretningsmessig tjenesteyting er det høy etableringsfrekvens. Innenfor jordbruk, skogbruk og fiske er det svært lav etableringsfrekvens.

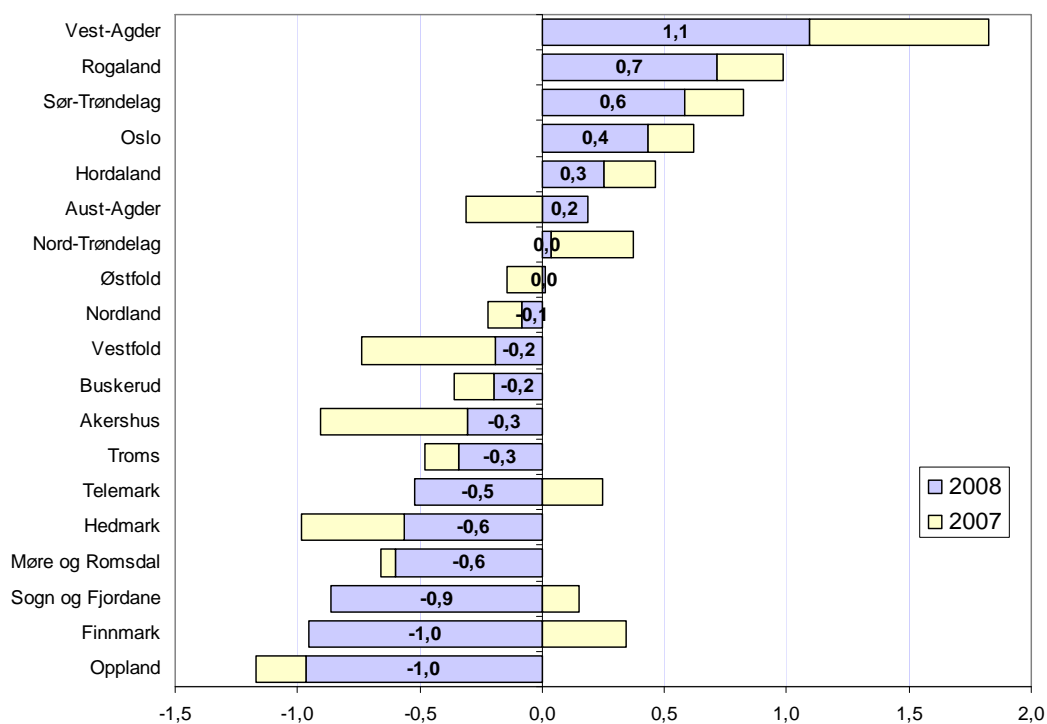
Det er de store forskjellene i etableringsfrekvens mellom bransjene som fører til at bransjestrukturen får så stor betydning for etableringsfrekvensen i regionene. Regioner med en stor andel av bedriftene i bransjer med høy etableringsfrekvens vil få høyere etableringsfrekvens. Regioner med en høy andel i bransjer med lav etable-

ringsfrekvens, som f eks landbruk, fiske, transport og industri, vil automatisk få få nyetableringer.

Vi kan justere for effekten av bransjestrukturen gjennom å ta utgangspunkt i bedriftenes fordeling på de ulike bransjene i et bestemt område. Derne st kan vi anslå hvor mange etableringer vi ville forventet i området, dersom etableringsfrekvensen innenfor hver bransje lå på landsgjennomsnittet. Til slutt ser vi på faktisk etableringsfrekvens i området og sammenlikner denne med den forventede etableringsfrekvensen gitt bransjestrukturen. Da får vi et mål for om området har høy eller lav etableringsfrekvens gitt bransjestrukturen.

4.1 Bransjejustert etableringsfrekvens i fylkene

Med den metoden som er beskrevet, kan vi lage et mål for etableringsfrekvensen gitt bransjestrukturen i fylkene.

Figur 8: Avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens i 2008 og 2007.

De fylkene som har høyest bransjejustert etableringsfrekvens er Vest-Agder, Rogaland og Sør-Trøndelag. I Vest-Agder er etableringsfrekvensen 1,1 prosent høyere

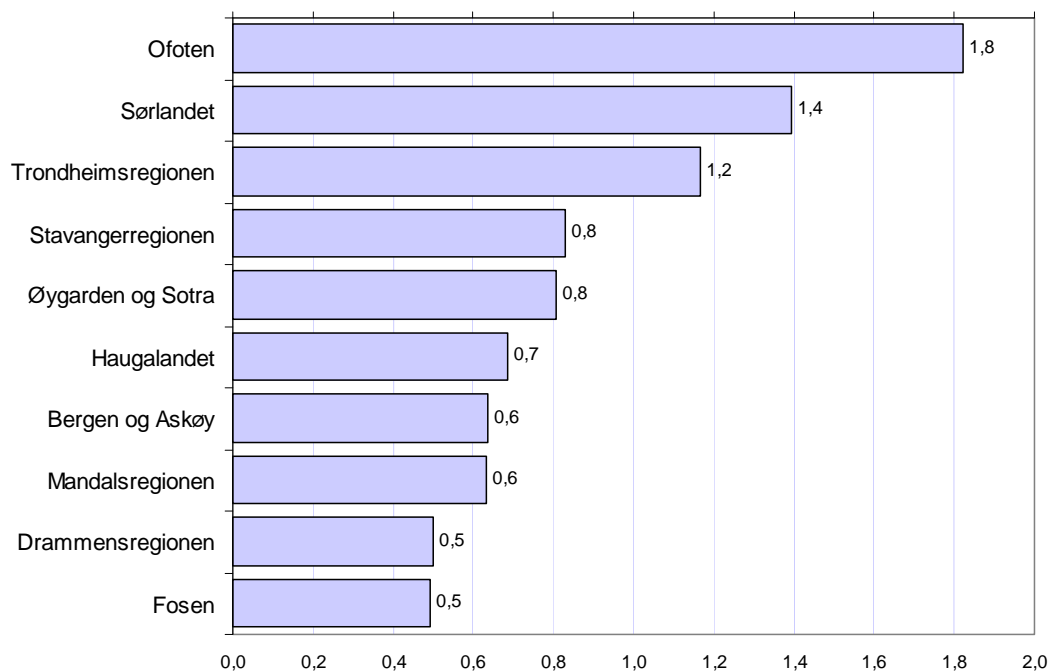
enn forventet. De fem fylkene med høyest bransjustert etableringsfrekvens i 2008 hadde også høyere bransjustert etableringsfrekvens enn gjennomsnittet i 2007.

Fylker med lavest bransjustert etableringsfrekvens i 2008 var Oppland, Finnmark og Sogn og Fjordane. Av disse hadde både Finnmark og Sogn og Fjordane høy bransjustert etableringsfrekvens i 2007. Fylker som Vestfold, Akershus og Hedmark har ganske lav bransjustert etableringsfrekvens når vi ser 2007 og 2008 i sammenheng.

Vi så tidligere at befolkningsveksten hadde stor påvirkning på etableringsfrekvensen. Fylker som Akershus og Vestfold har hatt sterk befolkningsvekst, og det er derfor litt pussig at disse fylkene har lav bransjustert etableringsfrekvens.

4.2 Bransjustert etableringsfrekvens i regionene

Hvilke regioner har høyest bransjustert etableringsfrekvens?

Figur 9: Bransjustert etableringsfrekvens, målt som avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens i 2008. De ti kommunene med høyest positivt avvik i 2008.

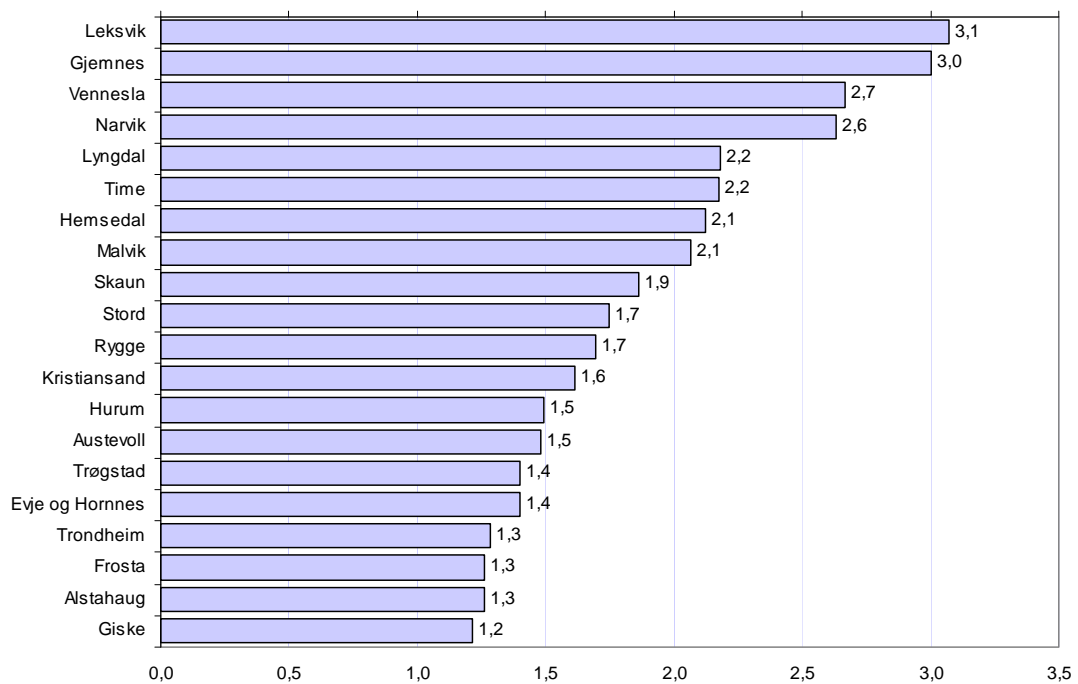
Ofoten, Sørlandet og Trondheimsregionen er de regionene som hadde høyest bransjustert etableringsfrekvens i 2008. Det var også disse regionene som hadde høyest ujustert etableringsfrekvens.

Stavangerregionen er nummer fire, etter å ha blitt nummer syv når det gjelder ujustert etableringsfrekvens.

Haugalandet, Mandalsregionen og Fosen er regioner som ikke var blant de ti beste for ujustert etableringsfrekvens. Disse regionene var på plassene 14, 17 og 55. Fosen hadde lavere ujustert etableringsfrekvens enn de fleste regionene, men har altså ganske mange når vi hensyntar regionens bransjestruktur.

4.3 Bransjejustert etableringsfrekvens i kommunene

I figuren under ser vi de 20 kommunene i landet med høyest positivt avvik i 2008.

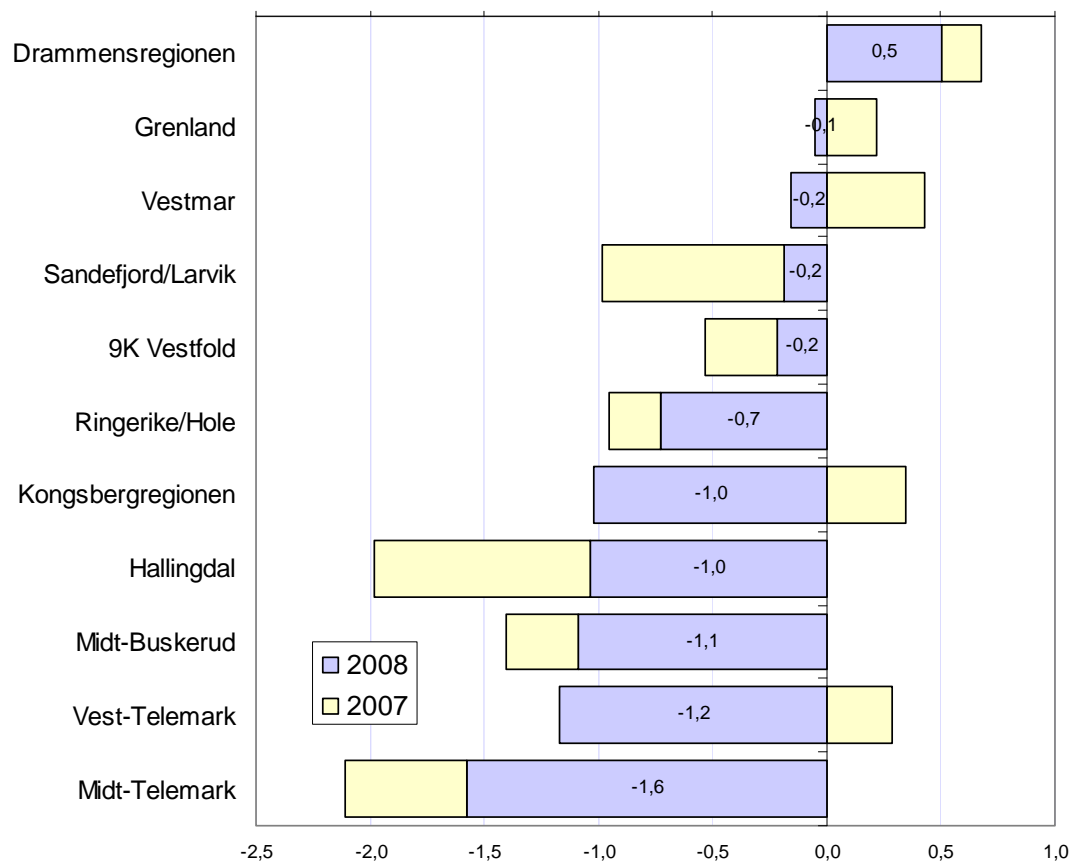

Figur 10: Bransjejustert etableringsfrekvens, målt som avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens i 2008. De 20 kommunene med høyest positivt avvik i 2008.

Kommunene Leksvik (Nord-Trøndelag) og Gjemnes (Møre og Romsdal) har høyest bransjejustert etableringsfrekvens. Disse kommunene var ikke med på lista over kommunene med høyest ujustert etableringsfrekvens. Mange av kommunene med høy ujustert etableringsfrekvens er imidlertid med her, som f.eks. Vennesla, Narvik, Lyngdal og Time, som kommer på de neste plassene.

Flere av de store bykommunene som Oslo, Bergen, Stavanger og Drammen har nå falt ut av lista. Dette er kommuner som har en gunstig bransjestruktur, og når vi korrigerer for dette er ikke lenger disse kommunene blant de 20 beste. Kristiansand og Trondheim er imidlertid med, på henholdsvis 12. og 17. plass.

4.4 Bransjejusterte frekvenser i regionene i Telemark

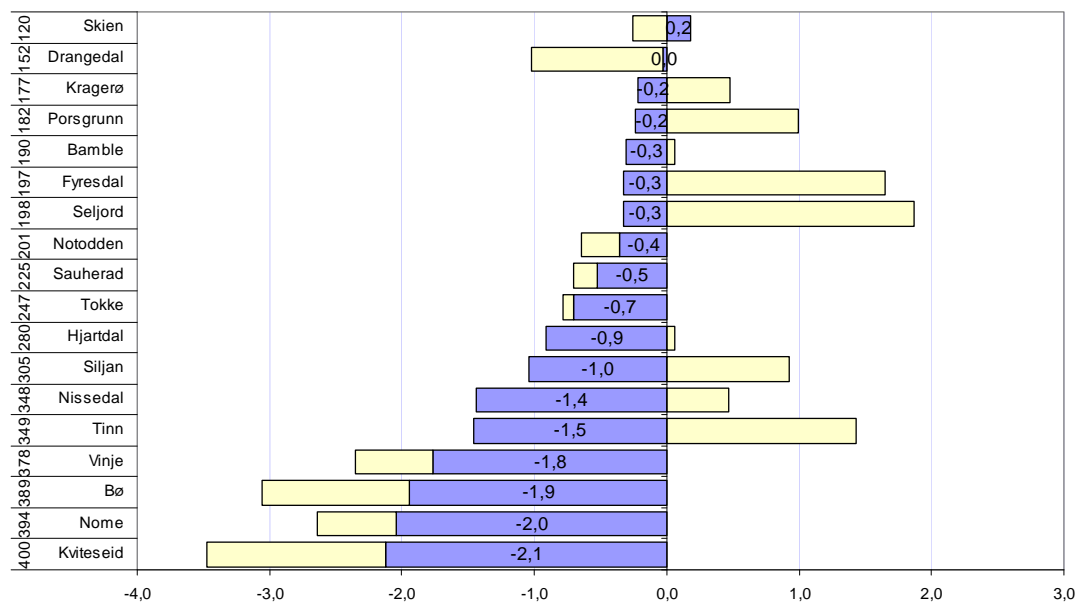

Figur 11: Bransjejustert etableringsfrekvens i regionene i BTV, for 2007 og 2008.

Drammensregionen er den eneste regionen i BTV som hadde høyere etableringsfrekvens i 2008 enn bransjestrukturen skulle tilsi. Drammensregionen hadde også høy bransjejustert etableringsfrekvens i 2007. Grenland og Vestmar hadde så vidt under forventet etableringsfrekvens i 2008, etter å ha hatt litt over forventet etableringsfrekvens i 2007.

Midt- og Vest-Telemark hadde lavest bransjejustert etableringsfrekvens av regionene i BTV i 2008. Midt-Telemark hadde tredje lavest bransjejusterte etableringsfrekvens i landet i 2008.

4.5 Bransjejusterte frekvenser i kommunene i Telemark

Figur 12: Bransjejustert etableringsfrekvens i kommunene i Telemark, for 2007 og 2008. Tallene til venstre angir rangering i 2008 for de 430 kommunene i landet.

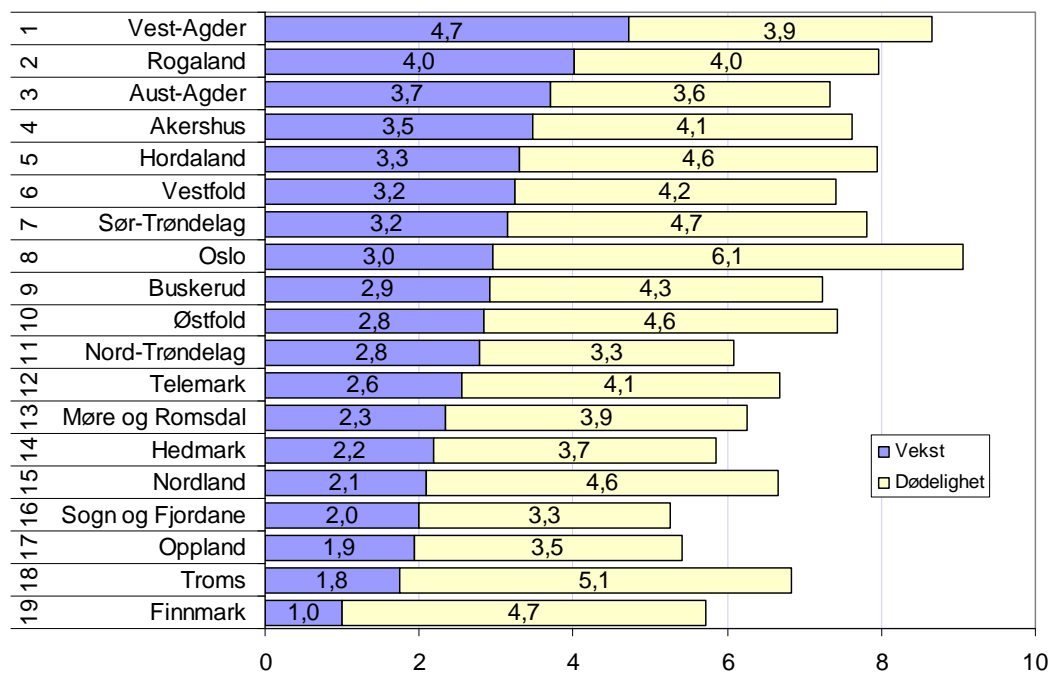
Skien er eneste kommune i Telemark som har høyere etableringsfrekvens enn forventet ut fra bransjestrukturen i kommunen. Kommuner som Drangedal, Kragerø, Porsgrunn, Bamble og Fyresdal har litt under forventet etableringsfrekvens. De fleste kommunene i landet har under forventet etableringsfrekvens, ettersom de største kommunene drar gjennomsnittet oppover.

I kommunene Kviteseid, Nome, Bø og Vinje er det få nyetableringer, også når vi tar i betraktning bransjestrukturen i disse kommunene. Disse kommunene hadde også lav bransjejustert etableringsfrekvens i 2007.

Kommuner som Tinn, Seljord og Fyresdal hadde mange nyetableringer i forhold til bransjestrukturen i 2007, men få nyetableringer i 2008.

5. Vekst i antall foretak

Den tredje og siste indikatoren vi ser på, er vekst i antall foretak. Denne indikatoren er etableringsfrekvens fratrukket nedlagte selskap i perioden.

Figur 13: Prosentvis vekst i antall foretak i fylkene fra 1. januar 2008 til 1. januar 2009.

Det er Vest-Agder som har høyest vekst i antall foretak av fylkene i 2008, fulgt av Rogaland og Aust-Agder. Aust-Agder hadde ikke spesielt høy etableringsfrekvens, men hadde lav dødelighet, noe som førte til høy vekst i antall foretak.

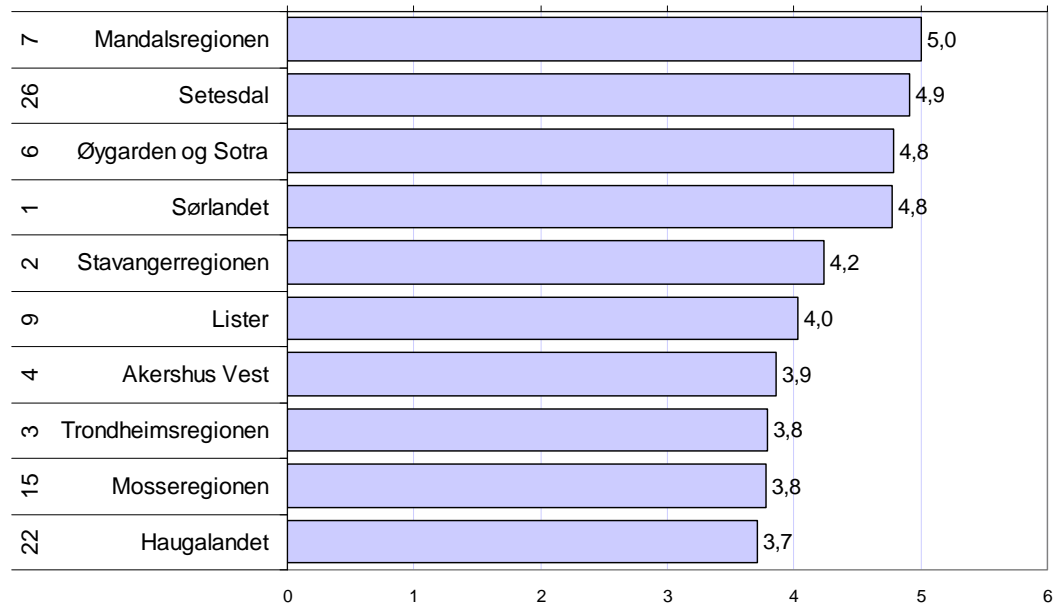
Oslo hadde høyest etableringsfrekvens av alle fylkene, men hadde også den høyeste dødeligheten. Dermed kommer Oslo bare på åttendeplass når det gjelder vekst i antall foretak.

Troms og Finnmark hadde den laveste veksten i antall foretak i 2008. Det var forholdsvis høy dødelighet blant bedriftene i disse fylkene.

Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag og Oppland hadde den laveste dødeligheten. I disse fylkene var også etableringsfrekvensen lav.

5.1 Foretaksvekst i regionene

Hvilke regioner i landet har høyest vekst i antall foretak?

Figur 14: Prosentvis vekst i antall foretak i 2008, de ti regionene med høyest vekst. Rangering med hensyn til vekst siste fem år er vist helt til venstre.

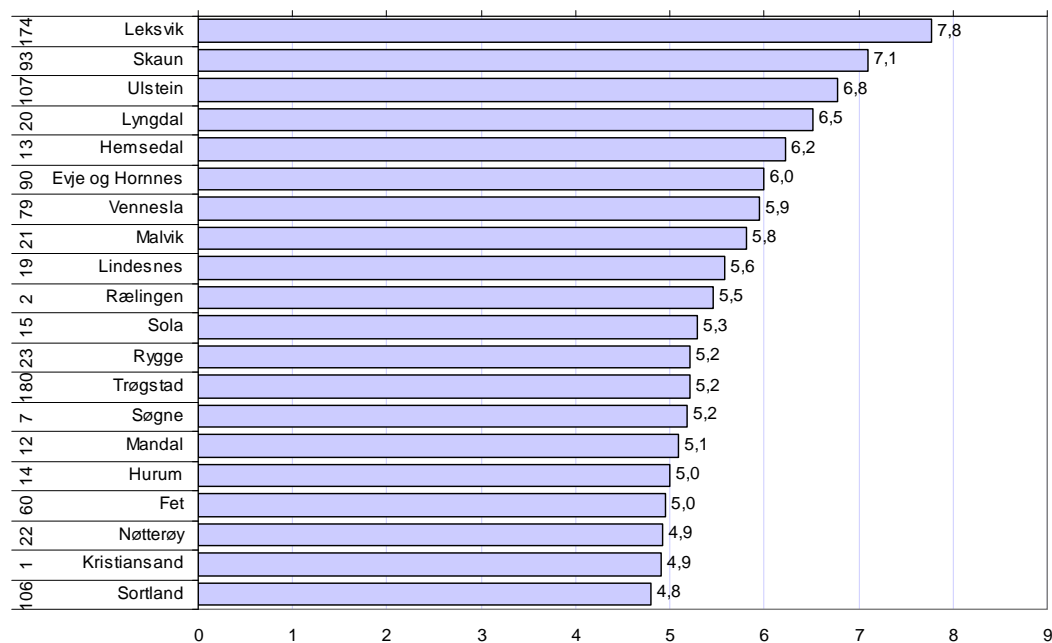
Mandalsregionen, Setesdal og Øygarden og Sotra var regionene med høyest vekst i antall foretak i 2008. Setesdal hadde ikke spesielt høy etableringsfrekvens, men hadde svært lav dødelighet. Vi kan også se at Setesdal ikke er rangert høyere enn som nummer 22 når det gjelder vekst de siste fem årene. Dermed kan den høye veksten i 2008 kanskje være tilfeldig.

Også regioner som Akershus Vest og Lister er regioner som ikke var med blant ti på topp-regionene for etableringsfrekvens eller bransjejustert etableringsfrekvens. De hadde imidlertid få nedlagte foretak i 2008, og fikk dermed høy vekst i antall foretak.

Oslo og Bergen og Askøy er regioner som har hatt sterk vekst i antall foretak tidligere. Oslo var den regionen i landet som hadde høyest vekst i antall foretak i 2005 og 2006, men er bare rangert som nummer 28 i 2008. Kanskje finanskrisa slo ut tidligere i hovedstaden?

5.2 Foretaksvekst i kommunene

Tabellen under viser de kommunene som har høyest vekst i antall foretak i Norge i 2008.

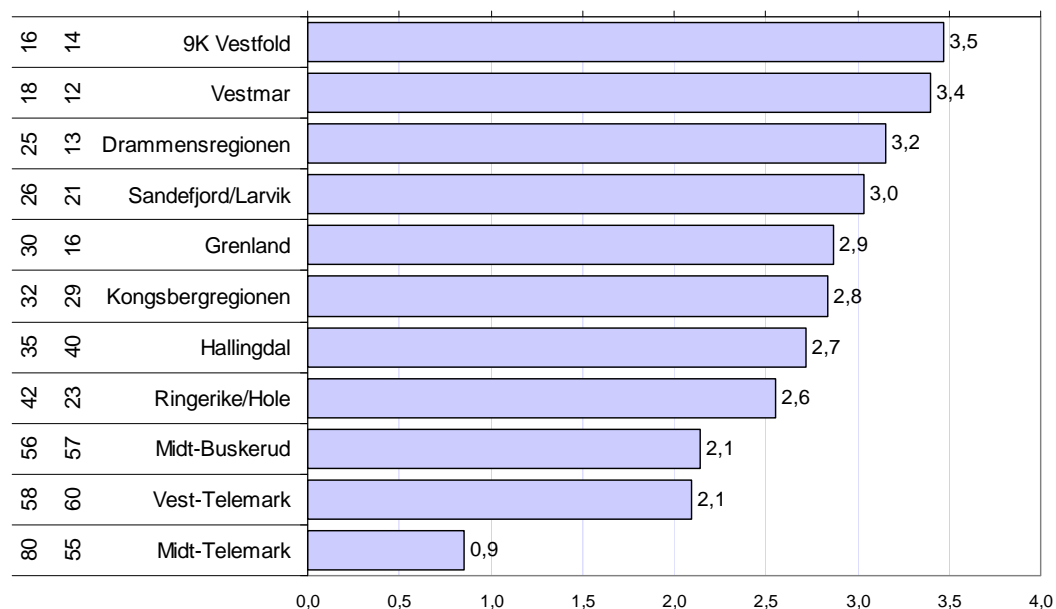
Figur 15: Prosentvis vekst i antall foretak i 2008. Kommuner med foretaksbestand på over 500 pr 1. januar 2008. Rangering med hensyn til vekst siste fem år er vist helt til venstre.

Leksvik, Skaun og Ulstein var kommunene med høyest vekst i antall foretak i 2008. Ulstein var ikke med blant de 20 kommunene med høyest etableringsfrekvens eller høyest ujustert etableringsfrekvens.

Lindesnes, Fet, Fjell og Sortland er også kommuner som ikke var med på de forrige kommunelistene.

5.3 Foretaksvekst i regionene i Telemark

Tabellen under viser vekst i antall foretak i regionene i BTV i 2008.

Figur 16: Prosentvis vekst i antall foretak i regionene i BTV. Tallene til venstre angir først rangering mht vekst i 2008, deretter for de fem siste årene.

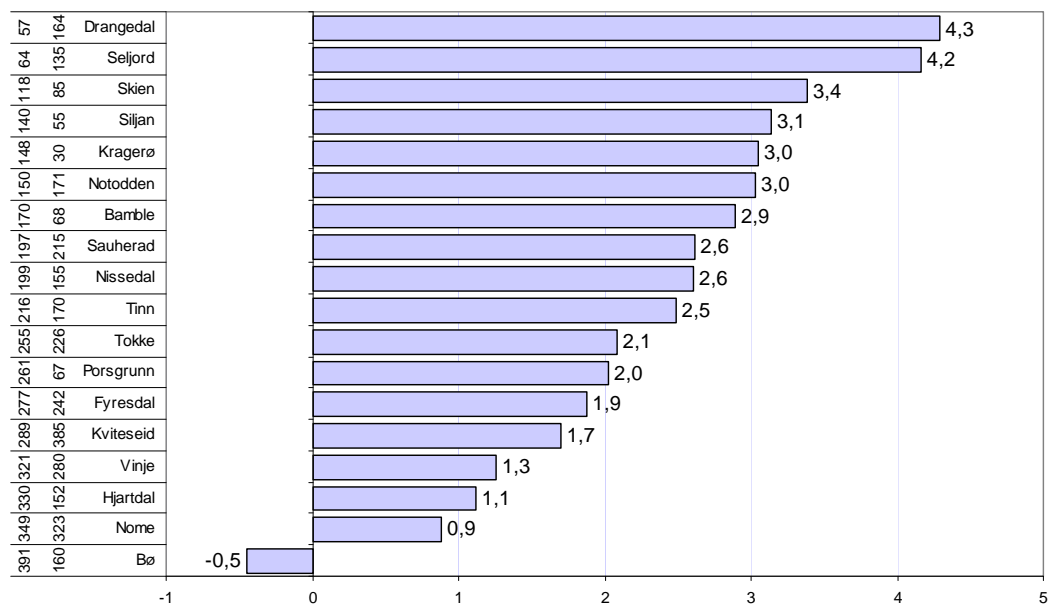
Drammensregionen og Grenland hadde høyest etableringsfrekvens av regionene i BTV, og samtidig høyest bransjejustert etableringsfrekvens. I disse regionene er imidlertid også dødeligheten høy. Dermed er det 9K Vestfold og Vestmar som fikk den høyeste veksten i antall foretak i 2008.

Vest-Telemark og Midt-Buskerud hadde den laveste dødeligheten, men også ganske lav etableringsfrekvens. Dermed fikk disse regionene ganske lav vekst.

Midt-Telemark hadde den fjerde laveste veksten i antall foretak av alle regionene i landet.

5.4 Foretaksvekst i kommunene i Telemark

Vekst i antall foretak i kommunene i Telemark er vist i tabellen under.

Figur 17: Prosentvis vekst i antall foretak i 2008. Tallene til venstre viser først rangering blant de 430 kommunene når det gjelder vekst i 2008, dernest rangering for de siste fem årene.

Drangedal og Seljord hadde høyest vekst i antall foretak i 2008. De ble rangert som nummer 57 og 64 i Norge. Skien kom på tredjeplass. Skien hadde høyest etableringsfrekvens, men også forholdsvis høy dødelighet.

Porsgrunn hadde svært mange nedleggelse i 2008, og kom derfor langt ned på lista, selv om etableringsfrekvensen var høy.

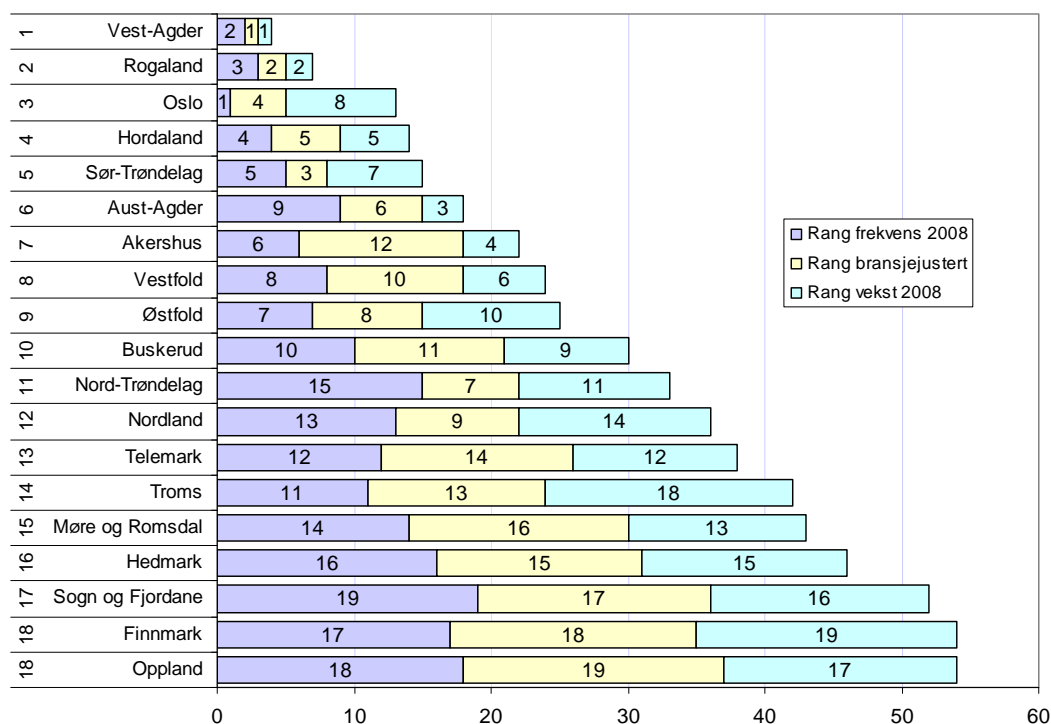
I Bø var det en nedgang i antall foretak i 2008.

6. Samlet rangering

Vi har i denne rapporten gått gjennom tre ulike indikatorer for etablering; etableringsfrekvens, bransjejustert etableringsfrekvens og vekst i antall foretak. I dette kapitlet skal vi oppsummere med å sette disse tre indikatorene sammen til en samlet etableringsindeks.

6.1 Fylker

Resultatene for fylkene er vist i figuren under:

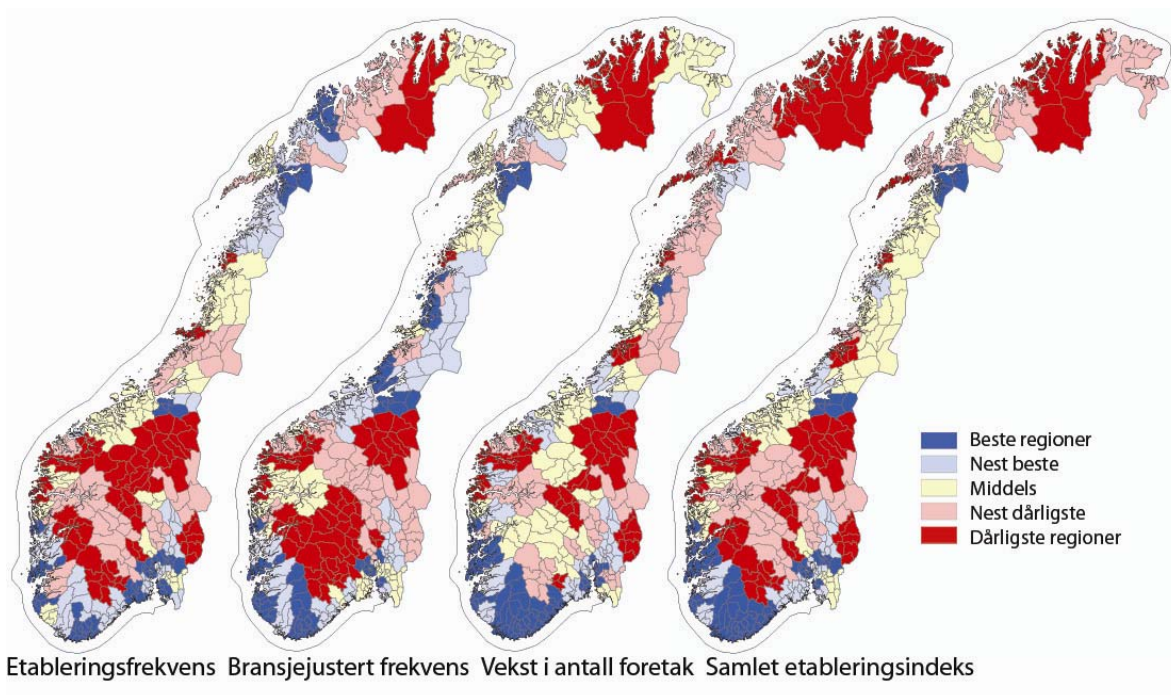
Figur 18: Fylkenes rangering med hensyn til de tre ulike etableringsindikatorerne. Samlet rangering på etableringsindeksen er vist til venstre.

Vest-Agder kom på topp blant fylkene på etableringsindeksen. Rogaland er på andreplass mens Oslo har tredjeplassen.

Oslo hadde høyest etableringsfrekvens, mens Vest-Agder hadde høyest bransjejustert etableringsfrekvens og høyest vekst i antall foretak.

6.2 Regioner

Variasjonene mellom regionene når det gjelder de tre indikatorene og samleindeksen er vist i kartene under:

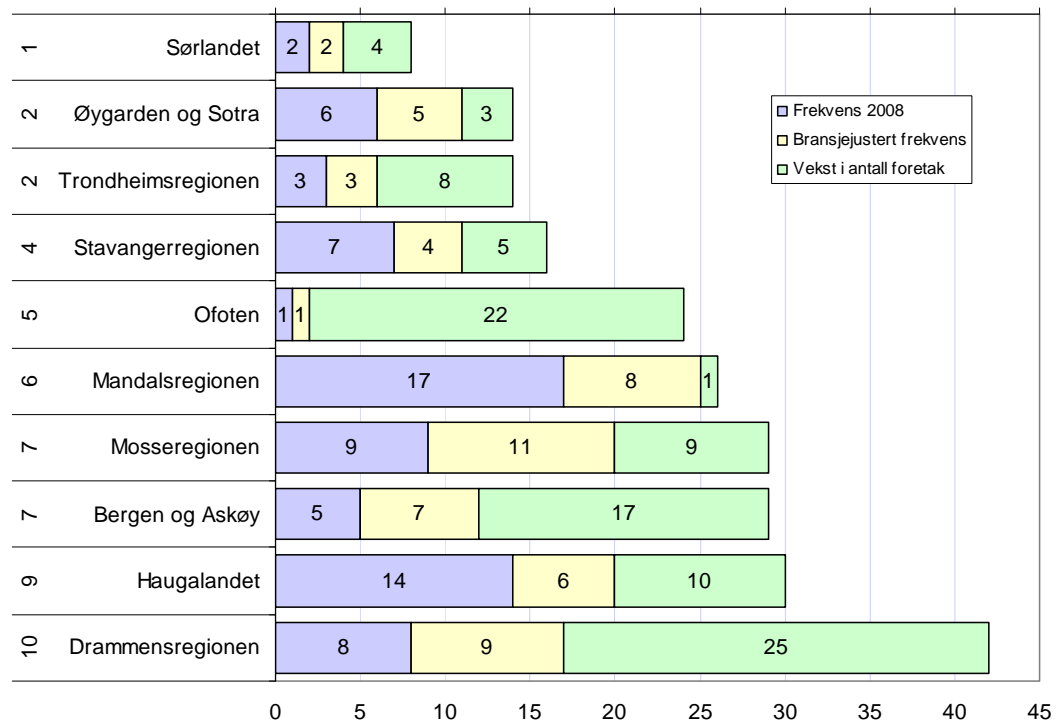

Figur 19: Regionale variasjoner i etableringsfrekvens, bransjustert frekvens, vekst i antall foretak og etableringsindeksen for 2008.

Vi kan se av kartet at det er nyanseforskjeller i de regionale variasjonene for de tre indikatorene, men at det ikke er store ulikheter. Etableringsindeksen gir kanskje det klareste mønsteret, der vi ser at regionene i Agder, Rogaland og ytre deler av Hordaland danner et sammenhengende område med mange etableringer.

Regionene rundt Oslofjorden gjør det også ganske bra, samt regionene rundt Trondheim.

Regionenes rangering på de ulike etableringsindikatorer er vist i figuren under.

Figur 20: Regionenes rangering med hensyn til de tre ulike etableringsindikatorer. Samlet rangering på etableringsindeksen er vist til venstre. De ti beste regionene.

Sørlandet kom på topp på etableringsindeksen. Regionen var nummer to med hensyn til etableringsfrekvens og bransjejustert etableringsfrekvens, og nummer fire når det gjaldt vekst i antall foretak.

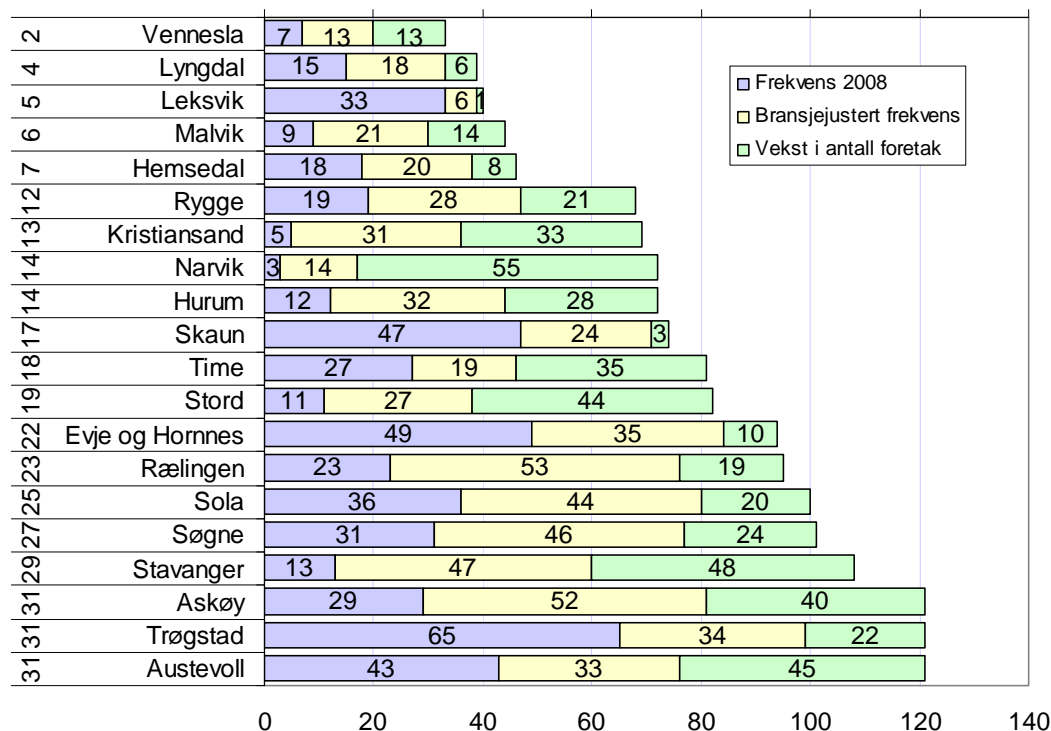
Øygarden og Sotra og Trondheimsregionen delte andreplassen, mens Stavangerregionen kom på fjerde plass.

Ofoten hadde høyest etableringsfrekvens, også etter bransjejusteringen, men hadde mange foretak som ble lagt ned i 2008. Dermed oppnådde ikke Ofoten spesielt høy vekst i antall foretak.

Alle regionene som er blant de ti beste er nær en stor by. Oslo er nummer 11 på denne lista.

6.3 Kommuner

De beste kommunene på etableringsindeksen er vist i figuren under:

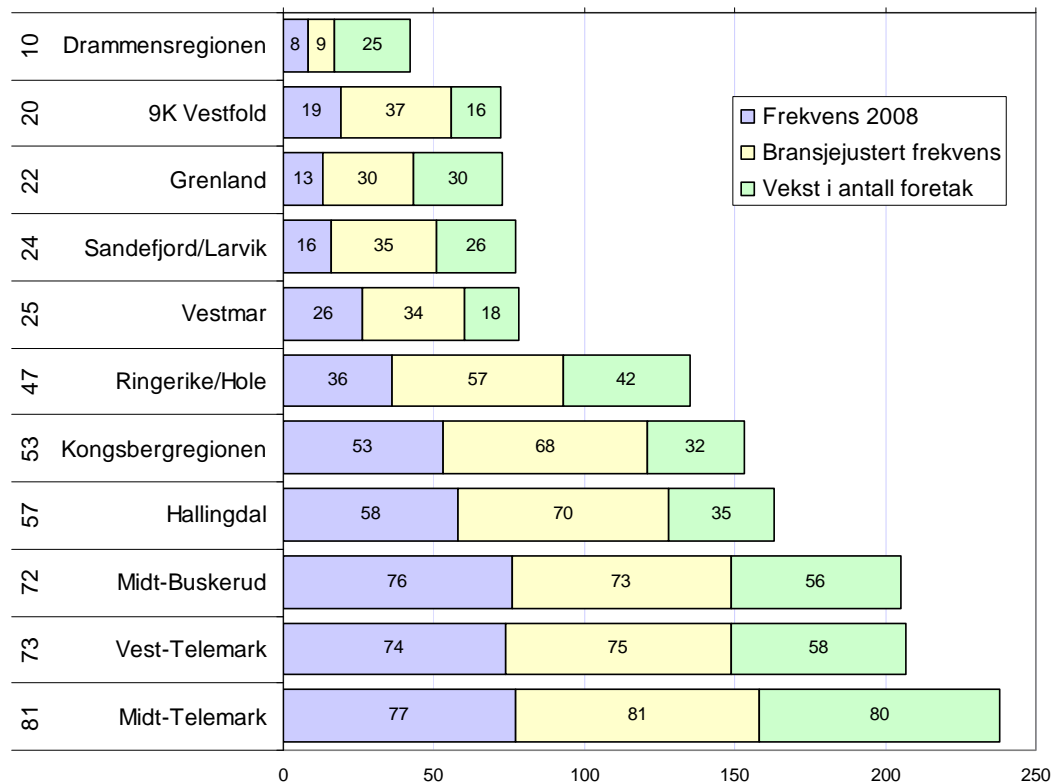
Figur 21: Kommunenes rangering med hensyn til de tre ulike etableringsindikatorerne. Samlet rangering på etableringsindeksen er vist til venstre. Bare kommuner som hadde mer enn 500 registrerte bedrifter er med.

Vennesla er den kommunen som kom øverst på etableringsindeksen, etter at vi har sortert vekk de minste kommunene, fulgt av Lyngdal og Leksvik. De to beste kommunene kommer fra Vest-Agder. Vest-Agder har også med Kristiansand og Søgne, og er fylket med flest kommuner med blant 20 på topp.

Stavanger og Kristiansand er med blant de 20 beste kommunene, mens Trondheim ligger like etter. Flere nabokommuner til de største byene er også med på denne lista. Hemsedal stikker seg ut gjennom å være høyt rangert selv om kommunen er lokalisert langt fra nærmeste større by.

6.4 Regioner i BTV

Resultatene for regionene i BTV er vist i figuren.

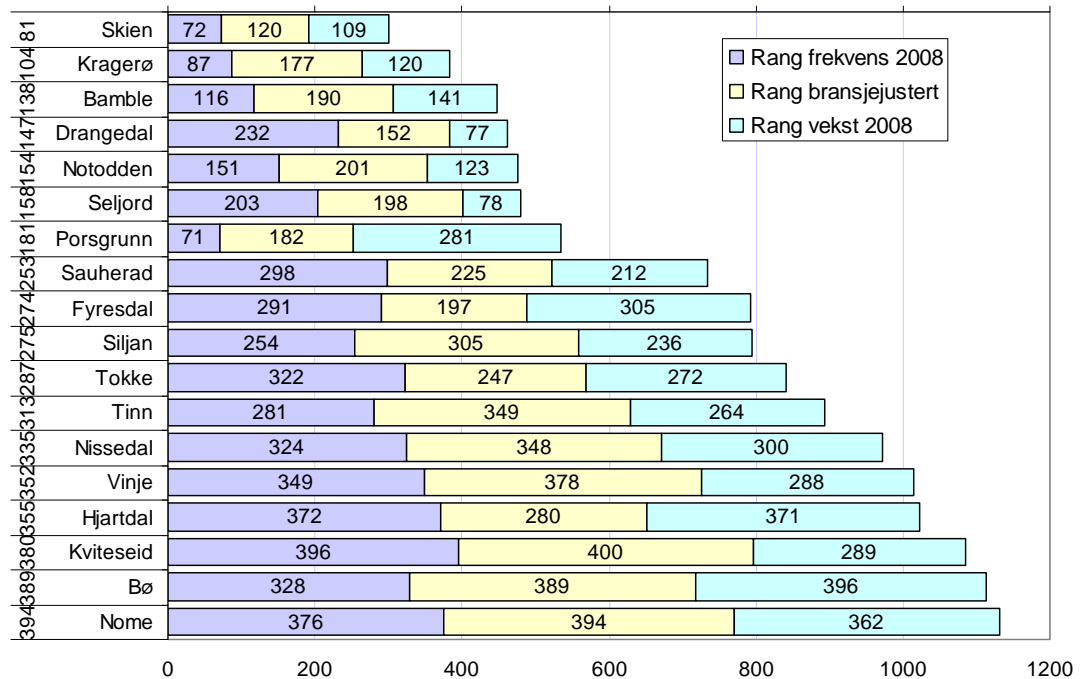
Figur 22: Regionenes rangering med hensyn til de tre ulike etableringsindikatorne. Samlet rangering på etableringsindeksen er vist til venstre.

Drammensregionen er best av regionene i BTV, og ble nummer ti i Norge i 2008. Grenland er nummer 22 i Norge, etter å ha vært nummer 13 med hensyn til etableringsfrekvens, og nummer 30 når det gjelder bransjejustert etableringsfrekvens og vekst i antall foretak. Vestmar er rangert like bak Grenland som nummer 25. Vestmar har høy vekst i antall foretak.

Vest- og Midt-Telemark er lavest rangert av regionene i BTV. Midt-Telemark er lavest rangert på alle de tre indikatorne, og er tredje dårligst av alle regionene i landet på etableringsindeksen i 2008.

6.5 Kommunene i Telemark

Hvordan kommer kommunene i Telemark ut på etableringsindeksen?

Figur 23: Telemarkskommunenes rangering med hensyn til de tre ulike etableringsindikatorer. Samlet rangering på etableringsindeksen er vist til venstre.

Skien kom øverst på etableringsindeksen av kommunene i Telemark i 2008. Skien er likevel ikke rangert høyere enn som nummer 81 av de 430 kommunene i landet. Skien er eneste kommune i Telemark blant topp 100.

Kragerø er nest best i Telemark på plass nummer 104, mens Bamble er tredje best på plass nummer 138. Drangedal har den høyeste veksten i antall foretak i 2008, og kommer på fjerdeplass i fylket. Nome og Bø kom sist på etableringsindeksen i 2008. Midt-Telemark har hatt svært få etableringer de siste årene, uten at det ligger noen åpenbare forklaringer i dagen. Bø har hatt sterk befolkningsvekst, noe som normalt stimulerer til nyetableringer.

7. Hva skaper de regionale variasjonene?

Når vi skal forsøke å forklare de regionale variasjonene i etableringsaktiviteten, er det nyttig å bruke regresjonsanalyser for å finne ut hvilke variabler som henger sammen med høy etableringsfrekvens, dødelighet og vekst i antall foretak. I dette arbeidet har vi forsøkt mange forklaringsvariable og modeller. I tabellen under har vi gjengitt resultater med de variablene som har signifikant påvirkning på etableringsfrekvens, dødelighet eller vekst i antall foretak.

Vi har tidligere vist at bransjestruktur og befolkningsvekst er faktorer som har sterk påvirkning på etableringsfrekvensen. Her har vi sett på begge disse faktorene og en del andre forklaringsfaktorer i en modell som tar hensyn til alle faktorene.

Tabell 8: Justert betaverdi fra regresjonsanalyser for regioner og kommuner, der sammenhengen mellom henholdsvis etableringsfrekvens, dødelighet og vekst i antall foretak forsøkes forklart av noen utvalgte variabler. Røde tall er negative. Uthevede tall har signifikansnivå mindre enn 0,1.

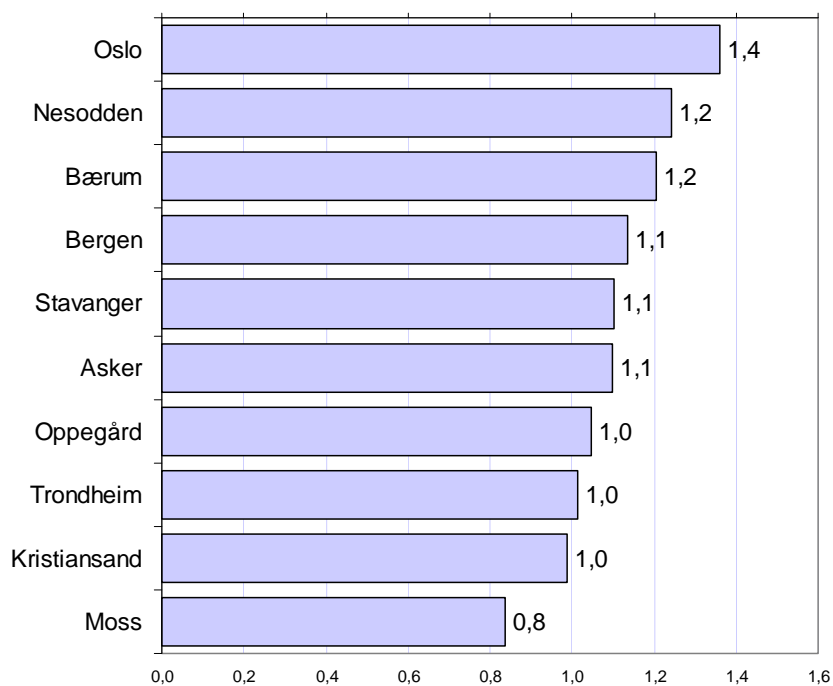
	Kommuner 2007-2008			Regioner 2007-2008		
	Frekvens	Dødelighet	Vekst	Frekvens	Dødelighet	Vekst
Bransjestruktur	0,5	0,2	0,5	0,6	0,6	0,3
Befolkningsvekst	0,0	0,2	0,2	0,2	0,1	0,3
Befolkningsstørrelse	0,1	0,2	0,0	0,2	0,3	0,0
Agder	0,2	0,0	0,1	0,2	0,1	0,3
Vestlandet	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1
Trøndelag	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Nord-Norge	0,0	0,2	0,1	0,1	0,4	0,2
Bedriftstetthet	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Arbeidsmarkedsintegrasjon	0,1	0,3	0,3	0,0	0,1	0,1
Bruttoflytting	0,1	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0

7.1 Bransjestruktur

Bransjestrukturen er den enkeltfaktoren som har klart sterkest påvirkning på etableringsfrekvensen. En bransjestruktur som gir høyere etableringsfrekvens, gir samtidig høyere dødelighet. Dette reflekterer at i bransjer hvor det er relativt mange nyetableringer, er det samtidig mange som avviker. Likevel er det slik at regioner og kommuner som har en bransjestruktur som gir høy etableringsfrekvens, også har høyere vekst i antall foretak. Bransjestrukturen påvirker dermed etableringsfrekvensen sterkere enn dødeligheten. Bransjer med lav etableringsfrekvens er for eksempel primærnæringene og industrien. Dette er bransjer som har samtidig har liten vekst eller endog nedgang i antall foretak.

Når det gjelder strukturfaktoren er den konstruert slik:

Først regnes det ut nasjonale tall for etableringsfrekvens innenfor alle bransjene. Dernest regner vi ut hvilken forventet etableringsfrekvens hver enkelt region ville ha hatt, dersom de hadde gjennomsnittlig etableringsfrekvens innenfor hver enkelt bransje. Deretter beregnes strukturfaktoren som avviket mellom denne forventede etableringsfrekvensen og den gjennomsnittlige (nasjonale) etableringsfrekvensen.

Figur 24: Bransjeeffekten for de 10 kommunene med høyest bransjeeffekt.

Strukturfaktoren blir da et tall som kan være negativt eller positivt og angir, som navnet sier, hvilken effekt bransjestrukturen i regionen forventes å ha for etableringsfrekvensen.

Bransjestrukturen i byene er konsentrert til bransjer med høy etableringsfrekvens, mens det motsatte er tilfelle for landsbygda.

Oslo er den kommunen i landet med høyest bransjeeffekt. Dersom Oslo hadde nøyaktig den samme etableringsfrekvensen innenfor hver enkeltbransje som landsgjennomsnittet, ville likevel etableringsfrekvensen i Oslo vært 1,4 prosent høyere enn landsgjennomsnittet.

Kommunene Vevelstad og Lesja har den laveste bransjeeffekten, begge på -2,9 prosent.

7.2 Befolkningsvekst

Regioner med høy befolkningsvekst har signifikant høyere etableringsfrekvens enn regioner med lav vekst. For kommuner er sammenhengen positiv, men ikke signifikant. Høy befolkningsvekst gjør samtidig at dødeligheten blant bedriftene er lavere, eller sagt på en annen måte; overlevelsesevnen øker i kommuner med høy befolkningsvekst. Når både etableringsfrekvensen blir høyere og dødeligheten lavere, er det klart at befolkningsveksten får en sterk påvirkning på vekst i antall foretak. Befolkningsveksten er dermed en av de faktorene som har størst innflytelse på vekst i antall foretak. En stor andel av foretakene er rettet mot det lokale markedet. Dette gjelder for eksempel for de fleste foretakene innen handel og tjenesteyting. Da er det naturlig at en økende befolkning fører til et økende antall foretak.

7.3 Befolkningsstørrelse

Regioner og kommuner med mange innbyggere har høyere etableringsfrekvens enn regioner og kommuner med få innbyggere. Samtidig har regioner og kommuner med høyt folketall også høyere dødelighet. Effekten på etableringsfrekvensen og dødeligheten er omtrent like stor, og dermed får ikke befolkningsstørrelsen noe å si for vekst i antall foretak. Det er ikke enkelt å komme med forklaringer til at en stor befolkning skal gi både høyere etableringsfrekvens og høyere dødelighet. Kommu-

ner og regioner med mange innbyggere inneholder byer, og i byene har vi samtidig en annen bransjestruktur enn i andre områder. Dermed får vi på mange måter en annen dynamikk i næringslivet i byene enn i distriktene på flere måter, enn vi kan avdekke i en slik statistisk modell. Det er uansett interessant å merke seg at distriktene har like stor vekst i antall foretak som byene, når effekten av bransjestruktur, befolkningsvekst og andre forhold er tatt hensyn til.

Vi kan også legge merke til at bransjeeffekten, befolkningsstørrelsen og befolkningsveksten går i takt og alle følger et sentrum-periferimønster, hvor byene kommer positivt ut, mens distriktene kommer negativt ut. I den multivariate regresjonsanalysen finner vi at disse tre faktorene har betydning hver for seg.

7.4 Landsdeler

I modellen har vi lagt inn dummyvariable for beliggenhet i ulike landsdeler. Østlandet er utelatt, og det betyr at de andre landsdelene er sammenliknet med Østlandet.

Agderfylkene har signifikant høyere etableringsfrekvens enn Østlandet. Samtidig er dødeligheten lavere, men her er forskjellen ikke signifikant. Agder får dermed signifikant høyere vekst i antall foretak enn Østlandet.

Vestlandet har høyere etableringsfrekvens enn Østlandet, men her er forskjellen bare signifikant på kommunenivå. Vestlandet har generelt høyere vekst også, men avstanden til Østlandet er for liten til å være signifikant.

Kommuner og regioner i Trøndelag har signifikant høyere etableringsfrekvens enn Østlandet. I Trøndelag er det også høyere vekst i antall foretak, men her er forskjellen ikke lenger signifikant.

Nord-Norge har minst like høy etableringsfrekvens som Østlandet, men klart flere nedleggelser. Dermed er det signifikant lavere vekst i antall foretak i Nord-Norge enn på Østlandet. Her må vi merke oss at effekten av forskjeller i bransjestruktur og befolkningsvekst er tatt hensyn til.

7.5 Bedriftstetthet

Bedriftstetthet er målt som antall foretak pr innbygger.

Det er ganske stor variasjon i bedriftstettheten mellom regioner og kommuner, men det er ikke så lett å tolke forskjellene. Hemsedal med høyest bedriftstetthet blant kommunene, har mer enn fem ganger så høy bedriftstetthet som Årdal, som har lavest bedriftstetthet.

Vi finner svært høy bedriftstetthet i næringsfattige distriktskommuner som Hjartdal, Nore og Uvdal og Lierne. Her kan en kanskje tenke seg at det er svake sysselsettingsmuligheter, og at det derfor er mange i befolkningen som har registrert seg som næringsdrivende. Det kan også være mange små landbrukseiendommer som er registrert som foretak, selv om det er liten eller ingen kommersiell drift. I slike kommuner er antakelig bedriftsbestanden overvurdert, og når vi da beregner etableringsfrekvens som antall nyregistrerte i prosent av bedriftsbestanden, vil vi komme fram til lave tall fordi bestanden av foretak er urimelig høy.

I motsatt ende finner vi svært lav bedriftstetthet i industrikommuner som Årdal og Rana, og ”sovekommuner” som Rælingen, Askøy og Malvik. I slike kommuner blir etableringsfrekvensen lett høy, fordi bedriftsbestanden er lav i forhold til etableringsmuligheter og befolkning.

Når bedriftstettheten slår ut i de statistiske analysene, bør vi derfor være forsiktige med å tolke dette som at kommuner med høy bedriftstetthet er ”mettet” på nyetableringer. Det er mer snakk om en teknikalitet knyttet til at vi måler etableringsfrekvensen med en brøk der bedriftsbestanden er nevneren. Da vil områder med høy bedriftsbestand få lave tall, mens områder med lav bedriftsbestand få høyere tall.

7.6 Arbeidsmarkedsintegrasjon

Arbeidsmarkedsintegrasjon er et mål for hvor godt arbeidsmarkedet i en region eller kommune er integrert med de tilstøtende områdene. Arbeidsmarkedsintegrasjon måler vi gjennom å summere andel av arbeidsplassene til innpendlere og andel av de sysselsatte som pendler ut. Arbeidsmarkedsintegrasjon er en viktig størrelse for å forklare variasjon i bostedsattraktivitet (jfr Attraktivitetsbarometeret 2008).

Kommuner med høy arbeidsmarkedsintegrasjon har signifikant lavere dødelighet og høyere vekst i antall foretak enn kommuner med lav integrasjon.

Det er naturlig å tenke seg at områder med høy arbeidsmarkedsintegrasjon er aktuelle steder å lokalisere nye foretak til. Dersom stedet ligger strategisk plassert i forhold til å nå arbeidsmarkeder utenfor, er området antakelig også strategisk plassert i forhold til å nå kunder eller rekruttere personell.

Det pussige er at arbeidsmarkedsintegrasjon ikke har så stor betydning for antall nyetableringer, men fører til lavere nedleggelsesrater. Det etableres dermed ikke særlig flere bedrifter i områder med høy arbeidsmarkedsintegrasjon, men det legges ned færre. Dermed blir det også høyere vekst i antall bedrifter i områder med høy arbeidsmarkedsintegrasjon.

7.7 Bruttoflytting

Bruttoflytting regnes ut gjennom å se på innflytting i prosent av befolkning, plus utflytting i prosent av befolkningen, fratrukket absoluttverdien av nettoflyttingen. Bruttoflytting sier dermed noe om omløpshastigheten i kommunene. Kommuner med høy bruttoflytting er typisk geografisk små kommuner i regioner med tett befolkning, som f.eks. Rælingen og Lørenskog. Kommuner med lav bruttoflytting er gjerne kommuner som er geografisk isolert.

I kommuner med høy bruttoflytting er det både høyere etableringsfrekvens og høyere dødelighet. Her er det sannsynlig at det er de som flytter som registrerer nytt foretak der de flytter til, eller avregistrerer foretak i forbindelse med at de flytter ut.

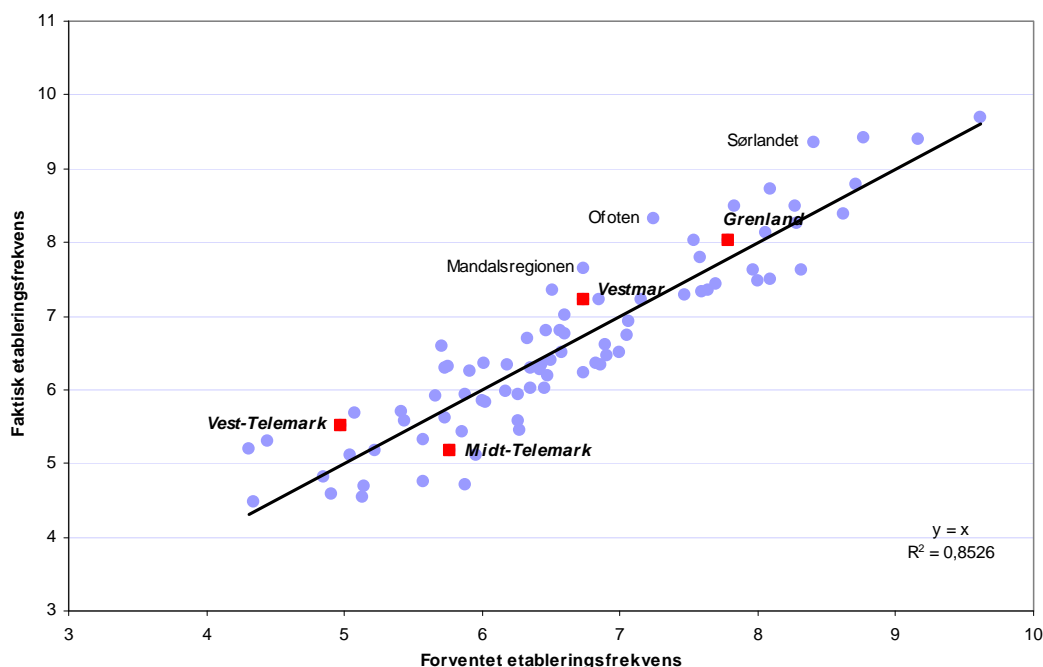
På kommunenivå ser vi at høy bruttoflytting er sterkere korrelert med dødeligheten enn til etableringsfrekvensen, slik at høy bruttoflytting også fører til lavere vekst i antall foretak.

8. X-faktoren

Vi har i forrige kapittel funnet seks faktorer som påvirker etableringsfrekvens, dødelighet og vekst, i tillegg til den geografiske variasjonen mellom landsdelene. Disse faktorene er bransjestruktur, befolkningsstørrelse, befolkningsvekst, arbeidsmarkedsintegrasjon, bedriftstetthet og bruttoflytting. Dermed kan vi beregne hvor høy vekst og etableringsfrekvens en region "normalt" skulle hatt gitt størrelsen på disse faktorene, og beregne avviket mellom den forventede og faktiske verdien. Når vi har identifisert regioner som har unormalt høy etableringsfrekvens eller vekst, kan vi undersøke om disse har spesielle trekk som kan forklare hvorfor de har så mange nyetableringer.

8.1 Etableringsfrekvens i regionene

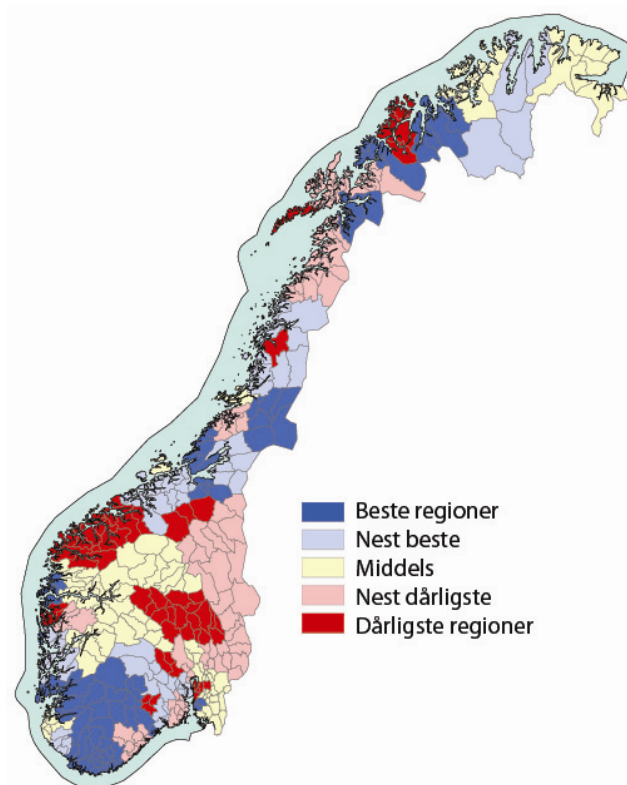
I figuren under har vi kombinert forventet etableringsfrekvens gitt de kjente faktorene med den faktiske etableringsfrekvensen i regionene i Norge.

Figur 25: Sammenhengen mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens i regionene for 2007 og 2008.

De regionene som har høyest positivt avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens er Ofoten, Sørlandet og Mandalsregionen.

Av regionene i Telemark, har Grenland, Vestmar og Vest-Telemark alle en høyere etableringsfrekvens enn ”normalt”, mens Midt-Telemark har en lavere etableringsfrekvens enn normalt.

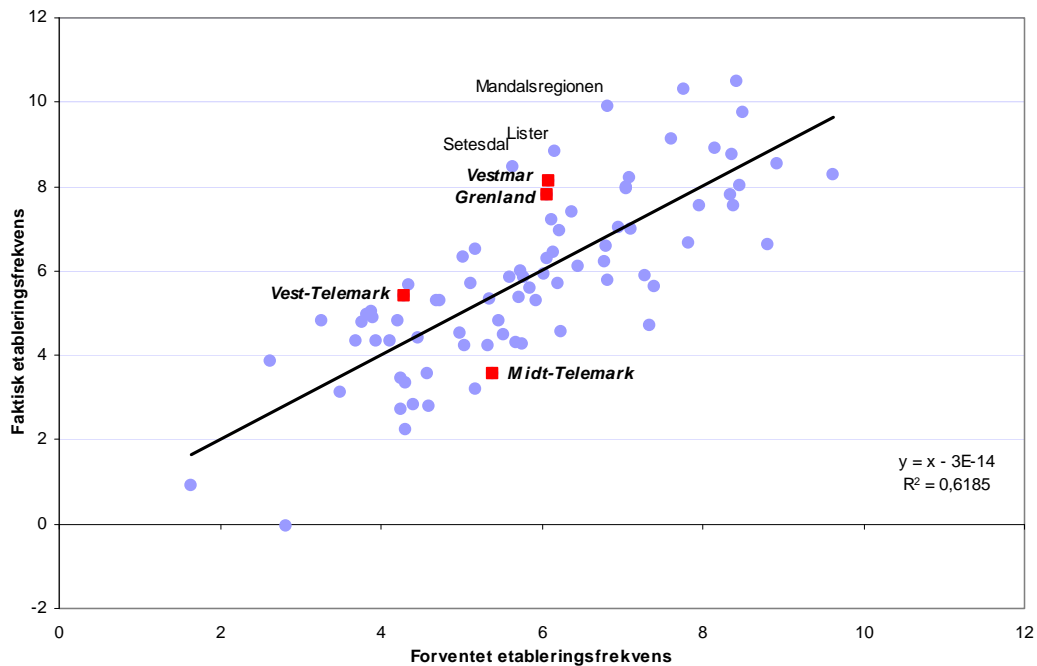
Figur 26: Regionene med farger i forhold til avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens, gitt regionenes bransjestruktur, befolkningsstørrelse, befolkningsvekst, arbeidsmarkedsintegrasjon, bedriftstetthet og bruttoflytting.

I kartet over har vi satt inn regionenes avvik fra forventet etableringsfrekvens i 2007 og 2008. I sørvest har vi et sammenhengende område med regioner med unormalt høy etableringsfrekvens. Det er Sørlandet, Mandalsregionen, Setesdal, Lister, Haugalandet, Vest-Telemark, Vestmar og Ryfylke. Grenland og Kongsbergregionen, hvor Notodden og Tinn inngår, er blant de nest beste.

Trøndelagsfylkene og Nord-Norge har også mange regioner med unormalt høy etableringsfrekvens, mens det sentrale Østlandet, Innlandet og Møre og Romsdal har unormalt lav etableringsfrekvens.

8.2 Vekst i regionene

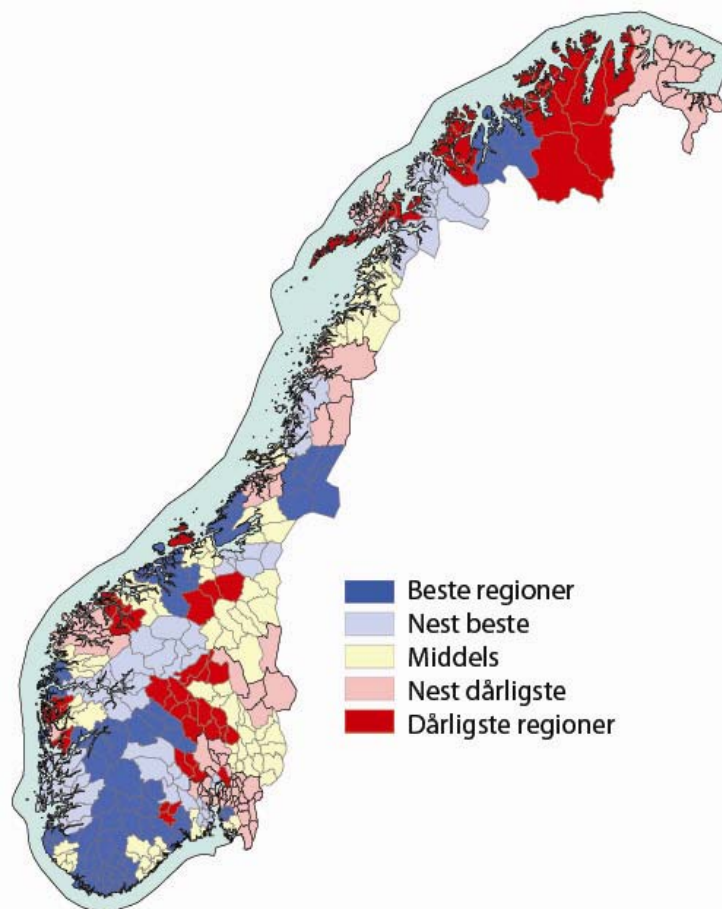
I figuren under har vi sett på sammenhengen mellom faktisk og forventet vekst i antall foretak i 2007 og 2008 i regionene.

Figur 27: Sammenhengen mellom faktisk og forventet vekst i antall foretak i regionene for 2007 og 2008.

Sammenhengen mellom faktisk og forventet vekst er svakere enn sammenhengen mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens. En av grunnene til det er at bransjeeffekten er beregnet slik at den skal forklare mest mulig av forskjellene i etableringsfrekvensen. Den samme bransjestrukturen forklarer dermed mindre av variasjonene i vekst mellom regionene.

Regioner med høyest uforklart vekst er Mandalsregionen, Setesdal og Lister. Vestmar og Grenland er også høyt rangert, som nummer seks og syv i landet. Vest-Telemark har også høyere vekst enn normalt, mens Midt-Telemark har svært lav vekst i forhold til sine forutsetninger. Det er bare fem regioner i landet som har høyere negativt avvik mellom faktisk og forventet vekst i antall foretak.

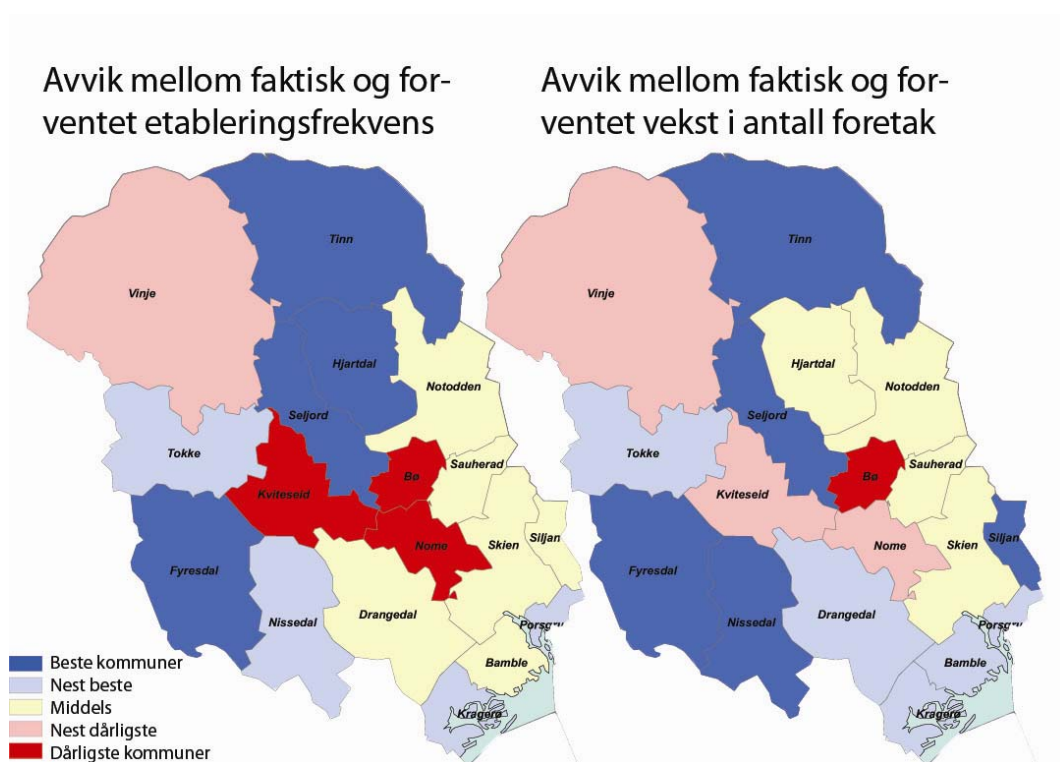

Figur 28: Regionene med farger i forhold til avvik mellom faktisk og forventet vekst i antall foretak, gitt regionenes bransjestruktur, befolkningsstørrelse, befolkningsvekst, arbeidsmarkedsintegrasjon, bedriftstetthet og bruttoflytting.

I kartet ser vi en påfallende lav vekst på Østlandet, mens regionene i sørvest har høy vekst. Distriktsregioner som Setesdal, Vest-Telemark, Hardanger og Hallingdal har alle overraskende høy vekst i antall foretak. I utgangspunktet kan det virke noe overraskende at disse regionene har ”unormalt” høy vekst i antall foretak, sammen med andre typiske distriktsregioner som Indre Namdal, Fosen, HAFS, og Nord-Troms. Dette er distriktsregioner som sliter med befolkningsnedgang, og som ikke har spesielt god næringsutvikling. Her har vi imidlertid korrigert for befolkningsvekst, størrelse og ugunstig næringsstruktur. Kanskje er det slik at distriktsregioner i nedgang mobiliserer kraftigere enn andre regioner? Dette kunne vært en interessant hypotese å forfølge, men det er også slik at det er mange distriktsregioner med unormalt lav etableringsfrekvens.

8.3 Kommunene

Vi kan bruke samme metode for kommuner som for regioner. Da finner vi kommuner som har unormale avvik fra statistisk forventet etableringsfrekvens og vekst i antall foretak.

Figur 29: Kommunene i Telemark, etter avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens og vekst i antall foretak for årene 2007 og 2008.

Kommuner som Fyresdal, Seljord og Tinn skiller seg ut gjennom å være i den beste kategorien både for etableringsfrekvens og vekst i antall foretak de to siste årene.

Bø er eneste kommune i den dårligste kategorien for begge indikatorene.